

OPINNÄYTETYÖ

Dialogisen työpajan kehittäminen Turun Tyttöjen Talolle

Aiheina kehonkuva, kauneusihanteet ja sosiaalisen median paineet

Roosa-Maria Savila

Yhteisöpedagogi AMK

210 op

Arvioitavaksi jättämisaika

11/2023

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogin koulutus, Yhteisöpedagogi AMK

Tekijä: Roosa-Maria Savila

Opinnäytetyön nimi: Dialogisen työpajan kehittäminen Turun Tyttöjen Talolle – Aiheina kehonkuva, kauneusihanteet ja sosiaalisen median paineet

Sivumäärä: 43 ja 1 liitesivu

Työn ohjaaja: Tiina Heimo

Työn tilaaja: Turun Tyttöjen Talo / Auralan Nuoret ry

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää nuorille suunnattu dialoginen työpaja, jonka aiheiksi valikoituivat kehonkuva, kauneusihanteet, sosiaalisen median paineet, seksuaalisuus ja murrosikä.

Opinnäytetyön tilaajana toimi vuonna 2007 perustettu Turun Tyttöjen Talo. Tyttöjen Talon toiminta on osa Auralan Nuoret ry:n toimintaa ja taustalla vaikuttavat Settlementiliiton arvot. Tyttöjen Talolla on Turussa kaksi toimipistettä: toinen keskustassa ja toinen Varissuolla. Kehittämistyö tuotettiin molempien toimipisteiden työntekijöiden käyttöön. Tarve kehittämistyölle syntyi lähikunnan koulun otettua yhteyttä tilaajaan. Sauvon yhtenäiskoulu pyysi Turun Tyttöjen Talolta oppilaille pidettävää työpajaa aiemmin mainituista teemoista ja Tyttöjen Talo halusi vastata tähän tarpeeseen. Tavoitteena oli kehittää dialoginen työpaja, jossa oppilaat pääsevät keskustelemaan mainituista teemoista ja reflektoimaan oppimaansa.

Opinnäytetyön tietoperustassa syvennyttiin kehonkuvan, kauneusihanteiden, sosiaalisen median luomien paineiden, seksuaalisuuden, murrosiän, dialogisuuden sekä osallisuuden käsitteisiin. Kehittämistyön menetelminä käytettiin aivoriihä ja kokeilua, josta tehtiin palautekysely. Aineistonkeruu toteutettiin syksyllä 2023. Aivoriihi järjestettiin Turun Tyttöjen Talon molempien toimipisteiden työntekijöille. Kokeilu toteutettiin Sauvon yhtenäiskoulun neljälle eri luokalle yhden tunnin kestävien työpajojen muodossa. Lisäksi oppilaille teetettiin kokeilusta anonyymi palautekysely. Kerätty aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysilla teemoittelemalla.

Kehittämistyön tulokset osoittivat, että nuoret kamppailevat sosiaalisen median aiheuttamien ulkonäköpaineiden kanssa. Työpajassa käsiteltäviä teemoja tulisi käsitellä kouluissa enemmänkin, jotta nuoret kokisivat vähemmän ulkonäköpaineita. Tilaaja voi jatkaa kehittämistyötä jatkamalla koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä ja kehittämällä työpajaa uusien tarpeiden noustessa.

Tulosten pohjalta työpajaa varten kehitettyä materiaalia jatkokehitettiin sisällyttämällä materiaaliin myös muita työpajan teemoihin liittyviä osallistavia menetelmiä materiaalin käyttöpotentiaalin kasvattamiseksi. Tilaaja voi jatkossa hyödyntää tuotettua materiaalia koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Materiaali jää vain tilaajan käyttöön.

Asiasanat: kehonkuva, kauneusihanteet, sosiaalinen media, seksuaalisuus, murrosikä, dialogisuus, nuorisotyö

ABSTRACT

HUMAK University of Applied Sciences
Degree Programme in NGO and Youth Work, Community Educator, Bachelor's Degree

Author: Roosa-Maria Savila

Title: Developing a dialogical workshop for Turku House for Girls – body image, beauty ideals and pressure in social media as topics

Number of pages: 43 and 1 attachment page

Supervisor: Senior Lecturer Tiina Heimo

Commissioned by: Turku House for Girls / Auralan Nuoret reg. assoc.

The purpose of this thesis was to develop a dialogical workshop for young people about selected subjects such as body image, beauty ideals, pressure in social media, sexuality and puberty.

The thesis was commissioned by Turku House for Girls, founded in 2007. The activity is part of Aurala Youth association and based on the values of the Finnish Federation of Settlement Houses. The House for Girls has two meeting places in Turku: one in the city centre and another in Varissuo. The development project was produced for employees in both meeting places. The need for this development project emerged when the comprehensive school of Sauvo requested a workshop about the topics mentioned above and the House for Girls was willing to respond to this need. The aim was to develop a dialogical workshop in which the pupils were able to discuss these topics and reflect on what they had learned.

The theoretical section explores the concepts of body image, beauty ideals, pressure in social media, sexuality, puberty, dialogicality and participation. The methods used in the development project were a brainstorming session and an experiment followed by a feedback query. The data were collected in the autumn of 2023. The brainstorming session was organized for all the employees of the Turku House for Girls. The experiment was organized for four different classes as one-hour-long workshops in the comprehensive school of Sauvo. The pupils also responded to an anonymous feedback query. The collected data were analyzed using qualitative content analysis.

The results of the development project indicate that young people struggle with the pressure created by social media. Furthermore, they suggest that the themes discussed in the workshop should be discussed more in schools in order for young people to experience less pressure about their appearance. The outcomes can be developed further by continuing cooperation with schools and developing the workshop further when needed. Based on the results, the workshop was further developed by adding a number of participatory methods related to the workshop topics into the material to increase its usage potential. The material was developed for Turku House for Girls' cooperation for schools – it is not disseminated publicly.

Keywords: body image, beauty ideals, social media, sexuality, puberty, dialogicality, youth work

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	TURUN TYTTÖJEN TALO	8
	2.1 Turun Tyttöjen Talon toiminta	8
	2.2 Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen työote.....	9
	2.3 Tarve opinnäytetyölle	10
3	TIETOPERUSTA.....	12
	3.1 Kehonkuva	12
	3.2 Kauneusihanteet.....	13
	3.3 Sosiaalisen median luomat paineet	14
	3.4 Seksuaalisuus	14
	3.5 Murrosikä.....	15
	3.6 Dialogisuus	16
	3.7 Osallisuus.....	17
4	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT.....	19
	4.1 Aivoriihi.....	19
	4.2 Kokeilu.....	22
	4.3 Aineiston analysointimenetelmät.....	27
5	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	30
	5.1 Eettisyys.....	30
	5.2 Luotettavuus.....	31

6	TULOKSET JA ANALYSOINTI.....	32
6.1	Työpajan aiheet.....	32
6.2	Työpajan menetelmät.....	33
6.3	Työpajan palaute.....	35
7	TUOTOS: TYÖPAJA OPPILAILLE	37
8	LOPUKSI	39
	LÄHTEET	41
	LIITTEET.....	44

1 JOHDANTO

Ulkonäköpaineet ovat arkipäivää. Sosiaalisen median aikakaudella informaation määrä ja kuvavirta on loputon. Turun yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan puolet 16–24-vuotiaista nuorista naisista kokee sosiaalisen median aiheuttavan ulkonäköpaineita (Norrlin & Kenttä 2021). On tärkeää tiedostaa sosiaalisen median vaikutus nuoriin. Nuoret ovat kehittyvässä iässä ja usein alttiita vaikutuksille. Doven kyselytutkimuksen mukaan 46 % tytöistä uskoo, että lopettamalla epärealistisia kauneusihanteita jakavien vaikuttajien seuraamisen heidän itsetuntonsa parantuisi (Dove 2022).

Murrosikäisen minäkuva on usein melko herkkä ja altis järkkymiselle ja muutokselle (Martin & Saariranta 2020). Oma keho saattaa tuntua vieraalta murrosiän tuomien muutosten myötä. Keho voi aiheuttaa jatkuvaa tyytymättömyyttä ja häpeää, mikäli henkilö vertailee itseään muihin tai kilpailee ulkonäköön liittyvissä asioissa (Martin & Saariranta 2020). Vertailua muihin tapahtuu helposti arkipäiväisissä tilanteissa niin koulussa kuin vapaa-ajalla. Monet tutkimukset ovat osoittaneet, että kehonkuva vaikuttaa myös ihmisen seksuaalisuuteen (Martin & Saariranta 2020).

Britanniassa tänä vuonna tehdyn tutkimuksen mukaan 7–21-vuotiaista tytöistä ja nuorista naisista 62 % on kokenut kritiikkiä tai saanut ikäviä kommentteja kehostaan ja ulkonäöstään (Girlguiding 2023, 15). Uskon, että kadulla perään viheltely ja huutelu on valitettavan tavallista ja tuttua suurimmalle osalle tytöistä ja naisista. Tutkimuksen mukaan 7–21-vuotiaita tyttöjä ja nuoria naisia huolettia seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutuminen (Girlguiding 2023, 10).

Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä 6 % on kokenut seksuaalista häirintää koulussa ja 22 % julkisilla paikoilla. Kyselyn mukaan 45 % 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä on kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua viimeisen vuoden aikana. Luvut ovat mielestäni huolestuttavia. Kouluterveyskyselystä ei vastoin odotuksiani ilmennytkään mitään tietoa nuorten kokemista ulkonäköpaineista. Mielestäni tämä olisi tärkeä aihe sisällytettäväksi tulevien vuosien kyselyihin.

Kehittämistyön prosessin alkuvaiheessa tein mielenkiinnosta Yleisradion sivustolla haun sanalla ”ulkonäköpaine” selvittääkseni, miten yleisesti aihetta käsitellään tällä hetkellä maamme mediassa. Viimeisen vuoden ajalta löytyi lähes kaksikymmentä artikkelia aiheeseen liittyen. Tämä osoittaa mielestäni hyvin, miten ajankohtaisesta aiheesta on kyse. Pelkkien otsikoiden

lukeminen osoittaa heti, että ulkonäköpaineita koetaan kaikkialla – koulussa, harrastuksissa, ystävien kanssa sekä sosiaalisessa mediassa.

Ulkonäköpaineiden aiheuttamat ongelmat, kuten syömättömyys tai oman ulkonäkönsä muuttaminen haitallisin tavoin ovat huolestuttavia ilmiöitä (Dove 2022). Pidän tärkeänä, että nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset uskaltavat puuttua ulkonäköpaineiden aiheuttamaan haitalliseen käyttäytymiseen. On kuitenkin muistettava tehdä se rakentavasti ja nuoren itsemääräämisoikeus huomioiden.

Työskentelen tällä hetkellä ammatillisena tukihenkilönä nuorille sekä toimin ohjaajana Turun Tyttöjen Talon Keskustan toimipisteessä. Toimiessani nuorisotyön kentällä olen usein todistanut nuorten kokemia ulkonäköpaineita. Niitä koetaan niin usein, että ne ovat normalisoituneet. On tietysti ymmärrettävää vertailla itseään muihin, mutta lukuisat edellä mainitut tutkimukset kertovat, että ulkonäköpaineet ovat kasvaneet viime vuosina huomattavasti ja erityisesti sosiaalisen median suosion myötä. Toivon, että kehittämistyöstäni on apua nuorten ulkonäköpaineiden lievittämiseksi.

Opinnäytetyöni tilaaja on Auralan Nuoret ry:n Turun Tyttöjen Talo, jossa työskennellään sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisellä työotteella. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Tyttöjen Talolle materiaalia dialogisen työpajan pitämistä varten. Tilaaja sai pyynnön sensitiivisiä aiheita käsittelevästä työpajasta ja tällä opinnäytetyöllä vastataan siihen tarpeeseen. Opinnäytetyö vastaa kehittämiskysymykseen: ”Miten säilytetään dialogisuus työpajassa, jossa osallistujia on kymmeniä?”

Keskityn opinnäytetyön tietoperustassa erityisesti tyttöjen ja nuorten naisten näkökulmaan, koska Tyttöjen Talo toteuttaa sukupuolisensitiivistä tyttötyötä sukupuolen moninaisuus huomioiden. Kehittämistyössäni käytän aineistonkeruumenetelminä Turun Tyttöjen Talon työntekijöille pidettävää aivorihtä sekä Sauvon yhtenäiskoulun 6.- ja 8.-luokkalaisille pidettävää koekielua, josta tehdään palautekysely. Aineiston analysoinnin toteutan sisällönanalyysin keinoin teemoittelun avulla.

Kehittämistyön tulosten perusteella tuotin tilaajalle materiaalia dialogisen työpajan pitämistä varten. Kehittämispöytäkirjassa syntynyttä tuotosta on tarkoitus hyödyntää kouluihin jalkautuvassa työssä. Tuotos tulee molempien Tyttöjen Talon toimipisteiden työntekijöiden käyttöön. Tilaaja voi hyödyntää tuotosta kouluihin jalkautuvassa työssä sekä perehdyttää materiaalin avulla työntekijöitä ja vapaaehtoisia työpajan aiheista.

2 TURUN TYTTÖJEN TALO

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön tilaajan, Turun Tyttöjen Talon. Tyttöjen Talolla on Turussa kaksi toimipistettä: toinen keskustassa ja toinen Varissuolla. Käytän näistä jatkossa nimityksiä Keskustan Tyttöjen Talo sekä Varissuon Tyttöjen Talo. Kerron myös tarkemmin Tyttöjen Talon työotteesta, koska se on olennainen osa työntekoa ja se näkyy kaikessa toiminnassa. Lopuksi selvennän myös tilaajan tarvetta opinnäytetyölle. Tein opintoihini kuuluvan kehittävän harjoitteluni pääasiallisesti Keskustan Tyttöjen Talolla, mutta työskentelin myös useita päiviä Varissuon Tyttöjen Talolla tutustuakseni talon toimintaan, nuoriin kävijöihin sekä työntekijöihin.

2.1 Turun Tyttöjen Talon toiminta

Turun Tyttöjen Talo perustettiin vuonna 2007 ja se on osa Auralan Nuoret ry:n toimintaa. Toimintaa rahoittavat pääasiassa STEA sekä Turun kaupunki. Tyttöjen Talon toimintaa ohjaa taustaorganisaation, Setlementtiliiton, arvot. Turun Tyttöjen Talon tärkeimpiä arvoja ovat rohkeus ja luottamus, paikallisuus ja yhteisöllisyys, sekä yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus. (Turun Tyttöjen Talo 2023a.)

Turun Tyttöjen Talon missiona on tarjota syrjimätön ja yhdenvertainen, yhteisöllinen, sekä sosiaalisesti oikeudenmukainen ja turvallinen tila jokaiselle. Toiminta on tarkoitettu 10–28-vuotiaille tytöille ja naisille sukupuolen moninaisuus huomioiden. Tärkeää toiminnassa on avoin, vuorovaikutteinen, luottamuksellinen, erilaisuutta hyväksyvä sekä turvallinen ilmapiiri. Visiona on tarjota turvallinen yhteisö, johon nuori voi kiinnittyä, ja yhteisö, jossa jokaisen on turvallista olla oma itsensä ja kasvaa sellaiseksi kuin haluaa. Jokainen toimintaan tuleva kohdataan dialogisesti yksilönä sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisellä työotteella. (Turun Tyttöjen Talo 2023a.) Työotteesta kerron tarkemmin seuraavassa luvussa.

Keskustan Tyttöjen Talon toiminta on suunnattu 12–28-vuotiaille tytöille ja naisille. Talo tarjoaa erilaisia vapaa-ajan toimintoja, kuten avointa toimintaa, ryhmiä erilaisilla teemoilla, yksilötukea, retkiä ja tapahtumia. Lisäksi talolla tarjotaan seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden tukea sekä pop in -seksuaalineuvontaa. Talolla on mahdollisuus tehdä erilaisia kädentaitoja tai pelata pelejä ja viettää vapaa-aikaa yksin tai ystävien kanssa. Talolla on aina tarjolla myös välipalaa. Kaikki toiminta on kävijöille maksutonta. (Turun Tyttöjen Talo 2023b.) Toiminnan tavoitteena on tukea kävijöiden aikuiseksi kasvua, kohottaa itsetuntoa sekä lisätä sosiaalisia valmiuksia.

Tavoitteena on myös kehittää sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä työtettä. (Turun Tyttöjen Talo 2023c.)

Varissuon Tyttöjen Talon toiminta on suunnattu 10–16-vuotiaille tytöille ja heidän äideilleen. Talolla järjestetään avointa toimintaa, ryhmiä erilaisilla sisällöillä, yksilötukea, retkiä ja tapahtumia. Talolla työskentelee myös terveystyöntekijä, joka järjestää pop in -neuvontaa. Tavoitteena on tukea tyttöjen kasvua, osallistumista vapaa-ajan viettoon kodin ulkopuolella sekä kaverisuhteiden muodostumista. Toimintaan sisältyy myös liikkuvaa työtä, joka edistää kotoutumista ja tukee perheiden sisäistä vuorovaikutusta. (Turun Tyttöjen Talo 2023d.) Varissuon Tyttöjen Talo tekee myös yhteistyötä alueen muiden toimijoiden, kuten koulujen, kanssa.

2.2 Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen työote

Tyttöjen Talon toiminta on sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä. Sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa, että ihminen kohdataan ja hyväksytään omana itsenään. Sukupuolisensitiivisyyteen kuuluu myös sukupuoleen kohdistuvien rooli- ja käyttäytymismallien avaamista, purkamista ja laajentamista. (Turun Tyttöjen Talo 2023e.) Sukupuolisensitiivisesti toimittaessa tiedostetaan sukupuolen ja ihmisyyden piirteiden vaikutus ihmisen kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin. Olennaista on myös tapa kohdata ja kohdella ihmisiä ja tiedostaa heidän mahdollisuutensa elämässään, sekä tiedostaa, millaisista mahdollisuuksista he jäävät paitsi. (Setlementtiliitto 2023.)

Sukupuolisensitiivisyys on toisaalta paljon enemmän kuin pelkkä tapa työskennellä. Sukupuolisensitiivinen työote on ajattelu- ja toimintatavan lisäksi myös arvo ja asenne. Sukupuolisensitiivisesti toimivan työntekijän kompetensseihin liittyy teoreettisen ja käytännöllisen osaamisen lisäksi reflektiivisyys ja eettisyys. Työote kehittyy jatkuvasti teorian, käytännön ja reflektoinnin kohdatessa. (Setlementtiliitto 2023.)

Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa herkkyyttä ja tapaa huomioida eri kulttuurien erityispiirteitä. Kulttuurisensitiivisyys rohkaisee kohtaamaan ja näkemään ihmisen yksilönä eikä vain tietyn kulttuurin edustajana. (Turun Tyttöjen Talo 2023e.) Kulttuurisensitiiviseen työotteeseen kuuluvat kulttuurisesti kunnioittavat vuorovaikutustaidot sekä arvostava sanallinen ja sanaton kohtaaminen asiakkaiden kanssa niin, että molemmilla osapuolilla on oikeus ilmaista omaa kulttuuriaan sekä tulla hyväksytyksi ja kuulluksi sen kanssa. Kulttuurisensitiivisesti toimittaessa

kunnioitetaan kaikista kulttuuritaustoista tulevia ihmisiä sekä rakennetaan ja vaalitaan syrjimätöntä ilmapiiriä yhteiskunnassa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021.)

Turun Tyttöjen Talon toiminnassa sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys näkyy päivittäisissä arjen tilanteissa. Tyttöjen Talo tarjoaa turvallisemman tilan, jossa jokainen talolle tullut nuori kohdataan omana itsenään, olettamuksista ja ennakkoluuloista vapaana. Jokainen nuori nähdään ainutlaatuisena yksilönä eikä tietyn sukupuolen tai kulttuurin edustajana. Jokaisella nuorella on myös oikeus ilmaista itseään, kulttuuriaan ja sukupuoltaan itsestä parhaalta tuntuvalla tavalla. Tyttöjen Talolla sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys ovat arvoja, joita myös nuoret vaalivat.

2.3 Tarve opinnäytetyölle

Tarve tälle opinnäytetyölle on lähtenyt Sauvon koulun yhteydenotosta Turun Tyttöjen Taloon. Sauvon koulu on kolmensadan oppilaan yhtenäiskoulu, jossa järjestetään yhdeksänvuotisen perusopetuksen lisäksi esiopetusta. Ryhmäkoot ovat keskimääräistä pienemmät, jotta jokaiselle oppilaalle pystytään tarjoamaan laadukasta perusopetusta. (Sauvon kunta 2023.)

Koulu on toivonut Tyttöjen Talolta työpajaa oppilaille aiheista ahdistus, murrosikä, seksuaalisuus, kehonkuva, sosiaalisen median paineet sekä kauneusihanteet. Nämä aiheet puhuttavat muutenkin yleisesti nuorten asioista puhuttaessa ja varsinkin sosiaalinen media on herättänyt jo vuosia paljon keskustelua. Girlguiding-järjestön tekemän vuosittaisen kyselytutkimuksenkin mukaan internet ahdistaa nuoria, koska he eivät näytä samalta kuin sosiaalisessa mediassa näkyvät tytöt ja naiset (Girlguiding 2023). Mielestäni Sauvon koulu osoittaa valveutuneisuutta pyytämällä työpajaa juuri näistä aiheista. Tyttöjen Talolla taas on näistä teemoista paljon kokemusta ja tietoa, mutta juuri näitä aiheita käsittelevää työpajaa varten ei ole valmiiksi koottuna materiaalipakettia, jonka avulla tällainen olisi mahdollista. Tyttöjen Talon työntekijät olivat halukkaita vastaamaan tähän tarpeeseen, joten tarjouduin tekemään aiheesta opinnäytetyön ja tämän myötä Tyttöjen Talojen talosta tuli opinnäytetyöni tilaaja.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on laatia työpajan materiaalipaketti työntekijöiden käytettäväksi. On mahdollista, että samanlaisia pyyntöjä tulee jatkossa muiltakin kouluilta ja työntekijöillä on myös mahdollisuus tarjota työpajaa muille kouluille. Rajasin aiheita ja käsiteltäviä teemoja hieman alkuperäisistä toiveista Tyttöjen Talon teemoihin sopivaksi, huomioiden myös Tyttöjen Talon sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisen työotteen. Sauvon koulu määritteli työpajan

sopivaksi pituudeksi 60 minuuttia, joten annetun ajan perusteella koin, että toivottuja teemoja oli tarpeellista rajata. Yksi tunti on sen verran lyhyt aika, ettei näin montaa laajaa teemaa ehtisi käsittelemään kunnolla ja lisäksi työpajan lopuksi täytettävää palautekyselyä varten oli myös varattava hieman aikaa. Käsittelemisen opinnäytetyössä pääosin teemoja kehonkuva, kauneusihanteet ja sosiaalisen median paineet, josta jatkossa käytän lyhennettyä termiä some tai somepainet. Sivuan myös teemoja murrosikä, seksuaalisuus ja ahdistus niiltä osin, miten ne liittyvät opinnäytetyöhön valittuihin pääteemoihin.

Tarkoituksena on luoda työpajaa varten materiaalipaketti, jota pystytään hyödyntämään isoille oppilasmäärille kerrallaan. Tavallisesti Tyttöjen Talolla pidettävissä ryhmissä ja toiminnoissa on yleensä mukana noin 5–10 nuorta, kun taas kouluilla pidettävissä työpajoissa tulee olemaan noin 20–25 oppilasta, joten osallistujien määrä on moninkertainen. Työpajaa varten tuotettavan materiaalin on tarkoitus toimia myös isompien osallistujamäärien kanssa. Tuotetun materiaalin täytyy olla myös tarpeeksi kiinnostavaa ja mukaansatempaavaa, jotta työpajoista saadaan vuorovaikutuksellisia ja antoisia. Tämän opinnäytetyön keskeinen kysymys on: millä keinoilla työpajoissa säilytetään dialogisuus, kun aiheet ovat sensitiivisiä ja osallistujia on kymmeniä?

3 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa määrittelen kehittämistyöni kannalta keskeisimmät käsitteet. Tietoperustan käsitteet jakautuvat kahteen osioon. Ensin määrittelen tuotoksena syntyvässä työpajassa käsiteltävät teemat ja sen jälkeen työpajassa käytettävät toimintatavat. Havainnollistan käsitteiden jakautumista kahteen osioon tarkemmin luvun lopussa (Kuvio 1).

Ulkonäköpaineita koetaan kaikissa ikäryhmissä ja erityisesti sosiaalisen median myötä paineet ovat kasvaneet viime vuosina. Kauneushanteet ja kehonkuva taas liittyvät olennaisesti ulkonäköpaineisiin. Kehittämistyöni tuotoksena syntyvän työpajan aiheet käsittelevät edellä mainittuja aiheita, ja koska työpaja on suunnattu nuorille, ovat myös murrosikä ja seksuaalisuus olennaisia käsitteitä kehittämistyön tietoperustaa laadittaessa. Lopuksi käsittelen vielä dialogisuutta ja osallisuutta, koska yksi kehittämistyöni kysymyksistä on, miten säilyttää dialogisuus tuotoksena syntyvässä työpajassa. Käsittelen tietoperustan teemoja erityisesti tyttöjen näkökulmasta, koska tilaajan toiminta on suunnattu tytöille ja naisille sukupuolen moninaisuus huomioiden.

3.1 Kehonkuva

Kehonkuvalla tarkoitetaan mielikuvaa omasta kehosta ja itsestä kehollisena olentona. Kehonkuvan perusteella ihminen hahmottaa itseään ja ympärillä olevaa maailmaa suhteessa omaan kehoon. Kehonkuva muuttuu ja muokkautuu koko elämän ajan. Siihen vaikuttavat jatkuvasti muuttuva ulkomuoto, kehon tuntemukset sekä erilaiset vuorovaikutuskokemukset toisten ihmisten kanssa. Oma keho voi aiheuttaa jatkuvaa tyytymättömyyttä ja häpeää, mikäli henkilö vertailee itseään muihin tai kilpailee ulkonäköön liittyvissä asioissa. (Martin & Saariranta 2020.)

Britanniassa vuonna 2016 tehdyn tutkimuksen mukaan 7–21-vuotiaista tytöistä ja nuorista naisista 49 % on kokenut kritiikkiä tai saanut ikäviä kommentteja kehostaan ja ulkonäöstään. Vuonna 2023 tehdyn saman tutkimuksen mukaan määrä on noussut 62 prosenttiin. Tämän vuoksi yhä harvemmat tytöt ovat tyytyväisiä ulkonäköönsä. Monet vastaajista kertoivat, etteivät he koe itseään enää tarpeeksi kauniiksi ja saattavat hävetä omaa ulkonäköään. (Girlguiding 2023, 15.)

Doven (2022) kyselytutkimuksen mukaan 10–17-vuotiaista tytöistä 46 % on joko syönyt tai ainakin harkinnut syövänsä vähemmän kuin ennen. 14–17-vuotiaista tytöistä taas 23 % on harkinnut tai on jo tehnyt ulkonäköönsä kosmeettisia operaatioita. Vastaajien vanhemmista 88 %

myös uskoo, että sosiaalisella medially voi olla negatiivinen vaikutus nuorten itsetuntoon (Dove 2022). Luvut ovat mielestäni hälyttävän korkeita ja koen, että asiasta pitäisi puhua enemmän erityisesti koulumaailmassa, jossa vertailua tapahtuu myös varmasti paljon, koska nuoret viettävät koulussa ison osan päivästä.

Kansainvälisen tutkimuksen mukaan nuoret eivät uskalla toteuttaa itseään heikon itsetunnon takia. Yli 80 % tytöistä välttelee itseään kiinnostavaa toimintaa, kuten esimerkiksi urheilujoukkueeseen liittymistä, koska he eivät pidä omasta ulkonäöstään. Tämä saattaa vaikuttaa negatiivisesti jopa luokassa keskusteluun osallistumiseen tai kouluun lähtemiseen. (Dove 2016b.)

Ulkonäköön ja omaan kehoon liittyvät paineet koskevat nykyään kuitenkin kaikkia yhteiskuntaryhmiä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen 26 vuotta kestäneen seurantatutkimuksen mukaan matalasti koulutetuilla henkilöillä tyytymättömyys omaan kehoon ja sitä kautta negatiivisemmaksi kehittyvä kehonkuva ovat tyypillisempiä. Tutkimuksen tulosten perusteella olisikin syytä kiinnittää huomiota erityisesti matalasti koulutettujen miesten heikompaan kehonkuvaan. (Rosenqvist 2023.) Mielestäni olisikin tärkeää nostaa julkiseen keskusteluun enemmän myös miesten kokemaa kehotyytymättömyyttä.

3.2 Kauneusihanteet

On hyvä pitää mielessä, että kauneusihanteet ovat väliaikaisia ja muuttuvat jatkuvasti. Tämä selviää nopeasti menneitä vuosikymmeniä ja niiden kauneusihanteita tarkastelemalla. 1990- ja 2000 -lukujen ”heroin chic” -ihanne on väistynyt ja nykyisin yleisesti ihannoidaan ”oikeista kohdista” muodokkaampaa ja sporttisempaa vartaloa. (Norrlin & Kenttä 2021.)

Turun yliopiston tutkijoiden tutkimuksen mukaan suomalaisilla ei ole tällä hetkellä yksiselitteisiä kauneusihanteita, mutta vastauksissa korostuvat tällä hetkellä luonnollisuus, puhtaus, käytännönläheisyys sekä mukavuudenhalu. Toisaalta suomalaisten normatiivinen käsitys ulkonäköön suhtautumisesta myös ohjaa vastausten sisältöä – ulkonäön ei pidä antaa määrittää elämää ja ulkonäön merkitystä tulee väheksyä. Sosiaalisen median yleistyttyä ulkonäön tärkeys on kuitenkin nostanut päätään myös täällä. (Norrlin & Kenttä 2021.)

Sosiaalisen median visuaalinen anti vaikuttaa kauneusihanteisiimme. Sosiaalisessa mediassa itseilmaisuu tapahtuu enimmäkseen ulkonäön, itsensä esittämisen ja tuotemerkkien avulla. Turun yliopiston tutkijoiden mukaan sosiaalinen media aiheuttaa sosiaalista vertailua erityisesti

nuorissa naisissa, joten on hyvin vaikeaa pysyä immuunina sosiaalisen median luomille ulkonäköpaineille. (Norrlin & Kenttä 2021.) Myös Doven (2022) kyselytutkimuksen mukaan 46 % tytöistä uskoo, että jos he lopettaisivat epärealistisia kauneusihanteita jakavien vaikuttajien seuraamisen, se parantaisi heidän itsetuntoaan.

3.3 Sosiaalisen median luomat paineet

Turun yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan puolet 16–24-vuotiaista nuorista naisista kokee sosiaalisen median aiheuttavan ulkonäköpaineita (Norrlin & Kenttä 2021). Tutkimuksessa tarkasteltiin myös eroja Instagramin ja Facebookin välillä ja selvisi, että Instagram luo enemmän paineita, koska sen sisältö keskittyy täysin estetiikkaan, kuviin ja videoihin, kun taas Facebookissa erilaista sisältöä on paljon laajemmin. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös suureen suosioon nousutta TikTok-sovellusta. (Norrlin & Kenttä 2021.) Kyseinen tutkimus kohdistui hieman vanhempiin, kuin mitä kehittämistyönäni tehtävän työpajan kohderyhmä, Sauvon koulun oppilaat ovat.

Ulkonäköpaineet kuitenkin alkavat muodostumaan jo selvästi nuorempana. Esimerkiksi Doven teettämässä kyselytutkimuksessa (2022) selvisi, että 54 %, eli yli puolet, suomalaisista 10–17-vuotiaista tytöistä on harkinnut ulkonäkönsä muuttamista. 70 % tytöistä on myös sitä mieltä, että vaikuttajat ovat tällaisissa tilanteissa avainasemassa ja heillä on mahdollisuus sekä vastuu torjua tällaista sisältöä. Tutkimukseen vastasi yhteensä 508 10–17-vuotiasta tyttöä. (Dove 2022.) Kun vielä lisäämme tähän yhtälöön sen, että noin 60 % nuorista viettää arkisin sosiaalisessa mediassa, netissä tai pelaamisen parissa vähintään neljä tuntia päivässä (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021), niin ei ole ollenkaan ihmeellistä, että nuoret kokevat sosiaalisen median takia ulkonäköpaineita.

Edellä mainittujen tutkimustulosten takia pidänkin tärkeänä tuoda kehittämistyönä tekemääni työpajaan sisältöä ja osallistavia menetelmiä sosiaalisen median vaikutuksesta ulkonäköpaineisiin, jotta oppilaat saavat tilaisuuden pohtia aihetta turvallisemman tilan periaatteita noudattavassa ilmapiirissä. Uskonkin aiheen koskettavan monia nuoria ja koen, että aiheesta olisi tarpeen käydä enemmän keskustelua sensitiivisesti ja rakentavasti.

3.4 Seksuaalisuus

Girlguiding-järjestön tekemän tutkimuksen (2023) mukaan Britanniassa 7–21-vuotiaita tyttöjä ja nuoria naisia huolettaa seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutuminen (Girlguiding 2023, 10).

Tyttöjen ja nuorten naisten saamien seksuaalissävyytteisten kommenttien määrä verkossa onkin enemmän kuin tuplaantunut vuosien 2013 ja 2018 välillä (Girlguiding 2023, 19). Tutkimuksen mukaan 11–16-vuotiaista tytöistä 43 % ovat myös kokeneet viheltelyä perään kadulla kävellessään. 17–21-vuotiaiden kohdalla määrä on jo 63 %. (Girlguiding 2023, 21.)

Myös koulussa poikien sanomia toksisia ja epämukavuutta aiheuttavia kommentteja olivat kokeneet 69 % tytöistä. Tytöt ovat myös kokeneet häirintää koulun ja kodin välisillä matkoilla. (Girlguiding 2023, 21.) Tämän lisäksi 7–21-vuotiaista tytöistä 50 % ovat kohdanneet alentuvaa käytöstä sekä kokeneet, että heitä pidetään tyhminä, koska he ovat tyttöjä. Vuonna 2013 määrä oli vielä 46 %. (Girlguiding 2023, 20.)

Kehon kommentointi ja seksualisointi voi aiheuttaa häpeää ja vaikuttaa nuoren kehonkuvaan negatiivisesti. Monet tutkimukset ovat myös osoittaneet, että kehonkuva vaikuttaa ihmisen seksuaalisuuteen (Martin & Saariranta 2020). Negatiivinen kuva omasta kehosta sekä epävarmuudet kehoon liittyen voivat olla haitaksi seksuaalisuudelle (Martin & Saariranta 2020). Girlguiding-järjestön tekemästä tutkimuksesta saatujen tulosten vuoksi pidänkin erittäin tärkeänä, että kehittämässäni työpajassa käsitellään myös seksuaalisuutta, ja erityisesti sukupuoleen perustuvaa väkivaltakulttuuria, joka terminä pitää sisällään sekä fyysisen, että sanallisen väkivallan.

3.5 Murrosikä

Murrosikä sanana on hyvin kuvaava – kyseessä on todellinen murroksen aikakausi, koska muutamana vuoden intensiivisen ajanjakson aikana lapsi muuttuu nuoreksi aikuiseksi (Martin & Saariranta 2020). Nuorisopsykiatrian professori Veikko Aalberg vertaa murrosikää raskauden viimeiseen kolmannekseen – molemmat ovat elämänkaaren vaiheita, jolloin kasvu on erityisen nopeaa ja huomattavaa (Aalberg 2013). Murrosikäiset kokevat tiedetysti paljon ulkonäköpainetta. Murrosikä itsessään tuo mukanaan paineita ja stressiä aiheuttavia psyykkisiä ja fyysisiä muutoksia, joiden myötä nuori luontaisesti alkaa pohtimaan omaa itseään ja kehonkuvaansa (Burns 1982, 125–126).

Nuoren minäkuva on usein melko herkkä ja altis järkkymiselle ja muutokselle. Nuoren identiteetti kehittyy, kun nuorella on mahdollisuus samaistua toisiin. (Martin & Saariranta 2020.) Identiteetin rakentuminen on kuitenkin nykyään vaikeampaa kulttuurin muututtua yhä monimuotoisemmaksi, koska samalla nuorten itseään koskevat valinnat ovat kasvaneet. Nuorella

itsellään on oikeus päättää, millaisen identiteetin ja elämän hän itselleen rakentaa – enää yhteiskunta ei tarjoa suoria ja oikeita vaihtoehtoja. (Laine 2000, 177–192.)

Murrosikäisen kuvaan itsestä sekä omasta kehosta vaikuttavat usein muiden mielipiteet ja se, mitä muut hänestä ajattelevat. Oman muuttuvan itsensä hyväksyminen voi tuntua haastavalta, mutta samankaltaisten nuorten tuki edesauttaa itsensä hyväksymistä sekä irtautumista vanhemmista. Samankaltaisten nuorten kanssa ajan viettäminen ja ryhmään kuulumisen onkin suorastaan edellytys nuoren hyvinvoinnille. Parhaimmillaan kaveriporukassa hyväksytään toiset nuoret sellaisina kuin he ovat ja rohkaistaan toisia nuoria myös hyväksymään omat kehonsa sellaisena kuin ne ovat. On myös mahdollista, että nuoren tapa ilmaista itseään ja kehoaan saattaa muuttua, mikäli ympärillä oleva kaveriporukka muuttuu. (Martin & Saariranta 2020.)

3.6 Dialogisuus

Dialoginen keskustelu on avointa ja suoraa. Keskustelun molempien osapuolten tavoitteena on yhteinen ymmärrys aiheesta. Dialogi mahdollistaa erilaisten ja uusien näkökulmien ja vaihtoehtojen synnyn, mikä taas voi vaikuttaa keskustelijoiden ajatuksiin ja tietoon. Kun tarkoituksena on saavuttaa yhteinen, laajempi ymmärrys, voi omia alkuperäisiä ajatuksia ja näkökulmia pitää väliasteleina kohti uutta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022a.)

Dialogisuus on erityislaatuista vuorovaikutusta, johon sisältyy toisten kohtaaminen ja kommunikation vastavuoroisuus (OPH 2023). Keskustelun tarkoituksena on tutkia käsiteltävää aihetta yhdessä ja oppia vastavuoroisesti toinen toiseltaan. Tarkoituksena ei ole yrittää muuttaa toista ihmistä tai hänen ajatuksiaan, vaan hyväksytään, että näkemykset voivat olla eriävät eikä kenenkään näkemys ole koko totuus. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022a.)

Sitran julkaiseman artikkelin mukaan dialogin saavuttamista edellyttää joukko ehtoja. Lähtökohtana on, että osallistujat ovat tilanteessa tasa-arvoisia ja jokaisen näkökulma on yhtä arvokas. Dialogiin kuuluu myös aktiivinen ja myötäelävä kuuntelu – on oltava valmis kuulemaan ja sisäistämään, mitä toinen sanoo ja tarkoittaa. Osallistujien pitää myös olla valmiita tarkastelemaan omia oletuksiaan ja tarvittaessa kyseenalaistamaan ne. Dialogi edellyttää myös osallistujien keskinäistä luottamusta. On luotettava siihen, että toisilta saatu tieto on arvokasta, sekä siihen, että toisiin osallistujiin voi ylipäättään luottaa. (Holm, Poutanen & Stähle 2018.)

Kun keskustelun osapuolet kokevat tulevansa kuulluksi ja heidän näkemyksilleen annetaan tilaa, löytyvät useimmiten myös parhaat ja luovat ratkaisut. Siksi tulisi myös muistaa nuorten

kuuleminen, kun on kyse heitä koskevista palveluista. Dialogia eli kuuntelevaa ja luovaa tilaa tarvitaan tarpeiden selvittämiseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022a.) Oppilaille kehittämässäni työpajassa pidin tärkeänä varmistaa dialogisuus oppilaita kuulemalla, jotta osaan jatkekehittää työpajaa heidän palautteensa perusteella tarvittavaan suuntaan.

3.7 Osallisuus

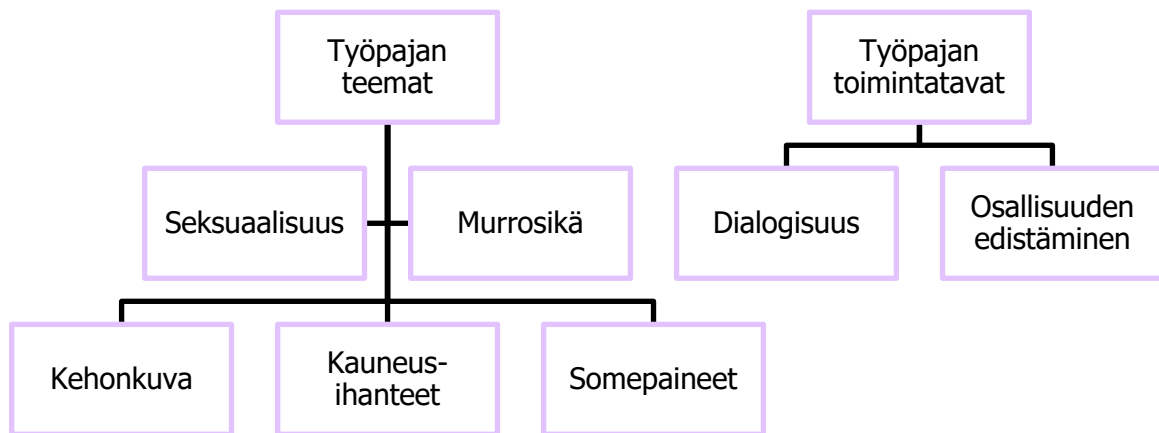
Osallisuutta määritellään monin eri tavoin – määritelmä muuttuu aina tarkastelijan näkökulman mukaan. Osallisuus voi olla esimerkiksi kuulumista, yhteisöllisyyttä ja vaikuttamista yhteisön ilmapiiriin. Osallisuuteen liittyy vahvasti myös yksilön kokemus omasta osallisuudestaan yhteisössä. Osallisuus voi olla sekä kykyä, että halua vaikuttaa. Kokeakseen osallisuutta on voitava tulla kuulluksi ja tunnustetuksi omana itsenä, omassa yhteisössään. (Nuoret ja osallisuus 2023.)

Osallisuus voidaan määritellä tunteeksi, joka syntyy, kun ihminen kokee kuuluvansa johonkin. Osallisuuteen kuuluu luottamus, yhdenvertaisuus, arvostus, sekä mahdollisuus vaikuttaa omassa yhteisössään. Yhteisön toimintaan osallistumalla voi löytää merkityksellisen ja itselle tärkeän johonkin kuulumisen tunteen. (Suomen sosiaali ja terveys ry 2023.) Osallisuus edistää terveyttä ja on terveyden ja tasa-arvon edellytys (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022b).

Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi (2017) määrittelevät osallisuuden näin:

Osallisuus on liittymistä (involvement), suhteissa olemista (relatedness), kuulumista (belonginess), yhteisyyttä (togetherness). Osallisuus on yhteensopivuutta (coherence) ja mukaan ottamista (inclusion). Se on osallistumista (participation) ja siihen liittyen vaikuttamista (representation) ja demokratiaa. Se on myös kaiken edellä mainitun järjestämistä ja johtamista (governance).

Osallisuuden määrittely on ymmärrettävästi haastavaa sen abstraktiuden ja monitahoisuuden vuoksi. Myös kielelliset eroavaisuudet hankaloittavat termin määrittelyä. Toisaalta juuri näiden haasteiden ansiosta osallisuutta määrittelemällä voidaan rakentaa eri metodologiat, oppiaineet ja hallinnonalat ylittävää ymmärrystä. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017.)

Kuvio 1. Tietoperustan käsitteiden jako työpajan teemoihin ja toimintatapoihin.

Yllä oleva kuvio havainnollistaa tietoperustan käsitteiden jakautumista kahden yläkäsitteen alle. Ensimmäiset viisi käsitettä ovat työpajan teemoja: kehonkuva, kauneusihanteet, somepaineet, seksuaalisuus ja murrosikä. Loput kaksi käsitettä liittyvät työpajassa käytettäviin toimintatapoihin: työpajan dialogisuuden säilyttäminen ja oppilaiden osallisuuden edistäminen.

4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Tässä luvussa käsittelen kehittämistyöni eri vaiheita sekä kerron valitsemistani aineistonkeruumenetelmistä. Käsittelen menetelmät omista alaluvuissaan ja kerron, mitkä asiat vaikuttivat siihen, että valitsin juuri kyseiset menetelmät. Kerron myös tarkemmin, minkälaisia menetelmät ovat, ja miten sovelsin niitä paremmin tarpeisiini sopiviksi. Tämän jälkeen kerron menetelmien käytöstä käytännössä.

Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa pohdin erilaisten kehittämistyön menetelmien välillä ja mietin, mitkä ovat ne menetelmät, joilla saisin mahdollisimman paljon aineistoa kerättyä opinnäytetyöstäni syntyvän tuotoksen kehittämistä varten. Saadakseni tarpeeksi tietoa kehittämistyötä varten päätin valita aineistonkeruumenetelmiksi aivoriihen sekä kokeilun, joka koostuu työpajasta ja palautekyselystä. Toteutin ensin aivoriihen työntekijöille, koska siitä saatu aineisto tulisi toimimaan pohjana Sauvon koulun oppilaille pidettävälle työpajalle.

Työpajakokeilusta ja siitä tehtävästä palautekyselystä saan tarvittavaa aineistoa opinnäytetyön tuotoksena syntyvän työpajan jatkokehittämistä varten. Näiden aineistonkeruumenetelmien avulla saan tietoa sekä työpajan materiaalia käyttäviltä työntekijöiltä, että työpajaan osallistuvilta oppilailta. Keräämällä aineistoa molemmilta osapuolilta, määrittyy lopullinen työpajan sisältö mahdollisimman hyvin molempien tarpeita vastaavaksi. Havainnollistan luvun lopussa kehittämistyön prosessia tarkemmin (Kuvio 2).

4.1 Aivoriihi

Koin, että olisi tärkeää saada kuulla kaikkien Turun Tyttöjen Talon työntekijöiden mielipiteet sen sijaan, että esimerkiksi haastattelisin vain keskustan talon työntekijöitä, koska tuotoksena syntyvää työpajan materiaalia on tarkoitus kaikkien työntekijöiden pystyä hyödyntämään. Sekä keskustan, että Varissuon talojen kävijöistä osa on myös samanikäisiä, kuin Sauvon koulun oppilaat, joiden kanssa kokeilen työpajaa ensin. Molempien talojen työntekijöillä on siis vankka kokemus tämän ikäryhmän parissa työskentelystä ja siksi halusin päästä kuulemaan kaikkien työntekijöiden näkemyksiä, jotta työpajan sisältö palvelisi kaikkia työntekijöitä mahdollisimman hyvin sekä olisi valmis suoraan käyttöön otettavaksi.

Menetelmävaihtoehtoina työntekijöiden osallistamiseen olivat erilaiset yhteisölliset ideointimenetelmät, joista valitsin opinnäytetyöni ensimmäiseksi kehittämistyön menetelmäksi aivo-

riihen. Päätin pitää aivoriihen Tyttöjen Talon molempien yksiköiden työntekijöille, jotta jokainen työntekijä pääsisi tasapuolisesti osallistumaan ja tuomaan mielipiteensä esiin. Muokkasin aivoriihen peruskaavaa hieman, jotta se palvelisi paremmin opinnäytetyötäni.

Aivoriihi on yhteisöllinen ideointimenetelmä, jonka tarkoituksena on tuottaa mahdollisimman paljon ideoita ryhmässä työskennellen. Aivoriihen englanninkielinen termi on monesti arkikiellessäkin käytetty brainstorming, ja toisinaan sitä saatetaan kutsua myös ideointityöpajaksi. Aivoriihessä on useimmiten 6–12 osallistujaa sekä aivoriihen vetäjä, jonka johdolla osallistujat pyrkivät ideoimaan esimerkiksi ratkaisua tai uusia lähestymistapoja annetun aihealueen ongelmaan. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 160.) Tavoitteena on, että kaikki uskaltavat ilmaista mahdollisimman paljon ajatuksiaan ja ideoitaan, jotka sitten kirjataan ylös. Kritiikille ei aivoriihessä ole tarvetta. (Ojasalo ym. 2015, 44.)

Ennen aivoriiehtä keräsin alustavasti työpajaa varten materiaalia ja erilaisia menetelmiä tilaajan sekä työpajoja koululla kanssani pitävän työntekijän kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Valitsin työpajan osallistavien menetelmien teemat Sauvon koulun esittämien toiveiden perusteella. Tässä vaiheessa tein lähinnä työpajan aikataulun hahmotelmaa annetun 60 minuutin puitteissa, koska rajallinen aika tulisi vaikuttamaan myös valittaviin menetelmiin rajaten liian pitkäkestoiset osallistavat menetelmät pois. Ajatukseni oli, että työpajassa olisi mahdollisuus käyttää kahta noin 20 minuutin osallistavaa menetelmää ja yhtä hieman lyhyempää. Näiden lisäksi työpajan alussa esittelisimme mahdollisesti Tyttöjen Talon toimintaa, mikäli työntekijät kokevat sen olennaiseksi, ja lopuksi teettäisin oppilaille vielä palautekyselyn työpajan sisältöön liittyen. Työntekijöille pidettävän aivoriihen tarkoituksena on valita osallistavat menetelmät sekä ennalta ehdotettujen joukosta, että aivoriihessä syntyvien ideoiden pohjalta.

Aivoriihi pidettiin Keskustan Tyttöjen Talolla syyskuussa 2023. Aivoriiehen osallistui yhteensä viisi työntekijää ja yksi työharjoittelija. Loput työntekijät olivat estyneitä osallistumaan, joten osallistujia oli vähemmän kuin olin alun perin ajatellut.

Aloitin aivoriihen käymällä läpi tutkittavan informointi- ja suostumuslomakkeet. Kerroin, että osallistuminen on vapaaehtoista ja jäämälle paikalle työntekijät hyväksyisivät sen, että käytän aivoriihessä syntynyttä aineistoa opinnäytetyössäni. Kerroin myös aivoriihen tavoitteista ja aikataulusta. Tämän jälkeen kerroin käyttäväni menetelmänä hieman muokattua versiota aivoriihestä ja selvensin, että tämän aivoriihen tarkoituksena ei ole tarkoitus tuottaa mahdollisimman

paljon ideoita lyhyessä ajassa, kuten perinteisesti aivoriihessä on tehty, vaan enemmänkin pohdittua etukäteen kerättyjen ideoiden toimivuutta sekä hyviä ja huonoja puolia. Kerroin, että samalla on tarkoitus ideoida lisää samantyyppisiä, vaihtoehtoisia menetelmiä, mikäli aivoriihessä yhteisesti todetaan, etteivät ehdottamani menetelmät todennäköisesti ole toimivia työpajassa.

Jaoin myös jokaiselle työntekijälle muistilappuja ja kynän syntyvien ideoiden kirjaamista varten siltä varalta, että aivoriihessä syntyisi vilkasta keskustelua ja kaikkia ideoita ei ehdittäisi käymään heti yhteisesti keskustellen läpi. Lisäksi sijoitin tilan keskelle kolme paperia, joihin kirjoitin sanat ”jatsoon”, ”ehkä” ja ”ei jatsoon”. Tarkoituksena oli, että aivoriihen lopuksi käymme yhteisesti läpi muistilapuille syntyneet ideat ja jaottelimme ne näille kolmelle paperille sen perusteella, menevätkö ne jatsoon vai eivät. ”Ehkä”-lapulle laitettut ideat saisivat jäädä vielä harkittavaksi ja ajatuksenani oli, että näitä ideoita voisi mahdollisesti sisällyttää lopulliseen tuotokseen, mikäli lisämateriaalille ilmenee tarvetta. Kerroin samalla, että aivoriihestä saadun aineiston analysoinnin jälkeen hävitän saamani aineiston.

Ohjeistusten jälkeen aloimme pohtimaan työpajan sisältöä. Aluksi keskustelimme siitä, miten kattavasti Tyttöjen Talon toimintaa olisi tarkoitus esitellä työpajan alussa, jotta osaan koostaa tilaajan toiveiden mukaisen esittelyn toiminnasta. Aivoriihtä varten otin myös itselleni kynän ja paperia kehitysideoiden ylös kirjaamista varten ja tilaajan esittelyä varten sain työntekijöiltä useampia ideoita, jotka kirjasin itselleni ylös. Tämän jälkeen kävimme keskustelua työpajan aloitusmenetelmästä ja toiveena oli, että työpaja alkaisi mukaansatempaavalla, oppilaita innostavalla menetelmällä. Aloitusmenetelmän jälkeen pohdimme, mitkä kaksi pidempää osallistavaa menetelmää olisivat sellaisia, joissa käsiteltäisiin mahdollisimman kattavasti koulun toivomia teemoja. Loppuvaiheessa pohdimme työpajasta pidettävän palautekyselyn kysymyksiä ja toteutustapaa.

Pääosin ehdimme käymään aivoriihen aikana tulleet ideat yhteisesti läpi, joten muistilapuille kirjattuja ideoita tuli sen verran vähän, ettei niitä käyty lopussa yhteisesti läpi alustavasta suunnitelmasta poiketen. Aivoriihen päätteeksi kävimme läpi valitsemamme osallistavat menetelmät ja työntekijät hyväksyivät vielä suullisesti tulevan tuotoksen sisällön. Kirjasin valitut menetelmät omiin muistiinpanoihini aivoriihen aikana ja täydensin muistiinpanoja vielä aivoriihen päätteeksi. Aivoriihen tulosten pohjalta syntyneestä materiaalista kokoan työpajan, jota tulomme kokeilemaan Sauvon koulun oppilaiden kanssa.

Aivoriihi toteutui lähes suunnitelmieni mukaisesti, mutta pääsimme aloittamaan sen itsestäni riippumattomista syistä puoli tuntia sovittua myöhemmin, joten aikaa aivoriihelle jäi hieman vähemmän kuin alun perin oli varattu. Työntekijät ovat myös hyvin keskustelevia, joten muistilappujen tarve ja käyttö oli odotettua pienempi, jonka vuoksi jälkepäin analysoitavaa, konkreettista dataa myös kertyi vähemmän kuin odotin. Ideoita kuitenkin syntyi koko aivoriihen ajan paljon ja samalla niistä keskustellessa ideoita rajautui samaa tahtia pois, joten muistilappuille kirjaaminen ei ollut niin välttämätöntä. Mielestäni ne oli kuitenkin hyvä ottaa varoiksi käyttöön, jotta myös työntekijät voivat tarvittaessa kirjata ideoitaan muistiin. Aivoriihen avulla sain kerättyä tietoa jokaiselta siihen osallistuneelta työntekijältä, joten koen, että aivoriihi menetelmävalintana oli onnistunut. Aivoriihen sijaan menetelmänä olisin voinut käyttää myös esimerkiksi haastattelua, mutta koen, että haastattelujen vastaukset olisivat saattaneet jäädä suppeammiksi ja mitä luultavimmin ideoita työpajaa varten olisi tullut huomattavasti vähemmän.

4.2 Kokeilu

Tilaajan kanssa käytyjen keskustelujen perusteella sekä Sauvon koulun toiveet huomioiden mielestäni parhaiten kaikkia osapuolia palveleva opinnäytetyöni tuotos on työpaja. Lähden siis kokeilemaan työpajaa ensin Sauvon koulun oppilaiden kanssa. Kokeilun avulla saan parhaiten konkreettista tietoa kehittämäni työpajan toimivuudesta sekä sen mahdollisesta jatkokehittämisen tarpeesta. Kun työpajan toimivuutta testataan käytännön työssä kohderyhmän parissa, on helpompaa analysoida sen hyviä ja toisaalta kehittämistä vaativia puolia. Tarkoituksena on, että työpajaa voidaan käyttää jatkossakin Tyttöjen Talon toiminnassa, esimerkiksi muiden koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tämän vuoksi on mielestäni tärkeää kokeilla työpajaa käytännössä ja oikean kohderyhmän kanssa, jotta mahdolliset puutteet saadaan korjattua.

Kokeilu on yksi tapa kehittää toimintaa. Kokeilua voidaan esimerkiksi hyödyntää silloin, kun kokeilun kohteen toimivuus ei selviä muuten kuin kokeilemalla. Kohteena voi olla esimerkiksi tuote, palvelu tai prosessi. Kokeilu tähtää yleensä isompaan muutokseen, vaikka kokeilu toteutettaisiinkin pienessä mittakaavassa. Kokeilusta on tärkeää kerätä tietoa systemaattisesti esimerkiksi havainnoinnin avulla ja kokeilusta saatu aineisto on tärkeää analysoida huolellisesti. Saadun aineiston analysointi antaa tietoa, jonka avulla kokeilun kohteena olevaa asiaa voidaan kehittää. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023a.)

Kokeiluista saadaan tietoa niiden epäonnistuessaankin (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023a). Kokeilukulttuuri suorastaan kannustaa epäonnistumiseen ja edellyttää myös sen sietämistä (Lindholm 2019). Toisaalta kokeilukulttuurissa ei varsinaisesti voi epäonnistua, koska epäonnistuneestakin kokeilusta voidaan saada arvokasta tietoa idean mahdollisuuksista ja rajoituksista, mikäli epäonnistunut kokeilu analysoidaan hyvin (Berg ym. 2017). Nykyaikana tyyppillisen suunnittelukulttuurin selvitysprosessineen haastaa kokeilukulttuuri. Kokeilemalla on mahdollista testata nopeasti, mikä toimii ja mikä ei ja kehittää sen perusteella toimintaa. (Lindholm 2019.)

Kehittämistyön tilaajan edustaja toimi yhteyshenkilönä Sauvon yhtenäiskouluun. Lähetimme hänen kanssaan yhteisesti sopien jo muutama viikko ennen tulevaa työpajaa koulun pyynnöstä lyhyen esittelyn työpajan tulevasta sisällöstä – esittelyssä kerrottiin työpajassa käsiteltävät aiheet sekä se, että työpaja on osa opinnäytetyötäni. Koulun yhteyshenkilö välitti tämän tiedon Wilma-palvelun kautta oppilaiden vanhemmille ja tämä mahdollisti samalla vanhempien suostumuksen tai kiellon lapsensa työpajaan osallistumisen osalta, sekä mahdollisuuden olla yhteydessä minuun tai Tyttöjen Taloon, mikäli joitakin kysymyksiä työpajaan liittyen heräisi. Yhteydenottoja tai kieltoja osallistumiseen liittyen vanhemmilta ei tullut. Oppilaille teetettävää palautekyselyä varten pyysin sähköpostitse lupaa Sauvon koulun rehtorilta ja kerroin samalla tarkemmin työpajan sekä palautekyselyn sisällöstä. Rehtori halusi keskustella asiasta kansani kasvotusten, joten päädyimme keskustelemaan aiheesta vasta päivänä, jolloin työpajat pidettiin. Kerroin rehtorille uudelleen tarkemmin työpajan ja palautekyselyn sisällöstä ja hän antoi suostumuksensa palautekyselylle.

Työntekijöille pitämäni aivoriihen pohjalta koostin PowerPoint-pohjaan työpajan, jossa Sauvon koulun toiveiden mukaiset teemat ovat edustettuina. Koostin ensimmäisiin dioihin olennaisia tietoja Turun Tyttöjen Talosta toiminnan esittelyä varten ja tämän jälkeen aloin työstämään varsinaista työpajaosiota. Halusin työpajan visuaalisen ilmeen olevan kevyt ja nuoriin vetoava, jotta heti ensimmäiset diat saisivat nuoret kiinnostumaan työpajan sisällöstä. Työpajan ensimmäiseksi osallisuutta edistäväksi menetelmäksi valikoitui Kahoot!-visa, jossa esitetään kysymyksiä kehonkuvasta, kauneusihanteista sekä ulkonäköpaineista. Tämän tarkoituksena on herätellä työpajaan osallistuvia oppilaita ajattelemaan työpajan tulevia aiheita. Seuraavaksi menetelmäksi valikoitui Doven (2016a) luomaan Itsevarma Minä -materiaaliin pohjautuva, ulkonäköpaineita käsittelevä tehtävä, jossa dialogisuus nousee olennaiseen osaan. Tarkoituksena on ensin katsoa kaksi ulkonäköpaineista kertovaa lyhyttä videota, jonka jälkeen oppilaat jaetaan

pieniin ryhmiin, ja ryhmässä yhdessä työskennellen he saavat vastata Padlet-alustalta löytyviin kysymyksiin ulkonäköpaineisiin liittyen. Kolmanneksi menetelmäksi valikoitui Amnestyn (2022) laatimasta Puhutaan suostumuksesta! -materiaalin Bongaa väkivaltakulttuuri -väittämätehtävä. Materiaali sivuaa seksuaalisuutta ja haastaa pohtimaan muun muassa seksuaalisävyteistä puhetta. Väittämät on tarkoitus käydä läpi yksitellen yhdessä koko luokan kanssa keskustellen, dialogisuus säilyttäen. Lopuksi oppilaat täyttivät laatimani palautekyselyn, jonka sisältöä avaan tarkemmin tämän luvun lopussa.

Työpajat sovittiin pidettäväksi lokakuussa 2023. Päädyimme tilaajan kanssa siihen, että Tyttöjen Talolla työskentelevä seksuaalineuvoja tulee kanssani pitämään työpajoja. Työpajakokeiluun osallistui Sauvon koulun kaksi 6.-luokkaa sekä kaksi 8.-luokkaa eli yhteensä neljä luokkaa. Ensimmäiset kaksi työpajaa pidettiin 6.-luokkalaisille ja kaksi jälkimmäistä 8.-luokkalaisille. Kaiken kaikkiaan työpajoihin osallistui lopulta 61 oppilasta jokaisessa työpajassa ollen 13–17 oppilasta. Ensimmäisen luokan mukana työpajassa oli koulun erityisopettaja. Toisen ja neljännen luokan kanssa työpajassa mukana oli luokkien omat opettajat. Kolmannen luokan mukana työpajaan osallistui sekä erityisopettaja, että luokan oma opettaja.

Haasteeksi työpajan suunnittelussa ja kokeilussa muodostui se, että työpajaan osallistuvat oppilaat olivat näinkin eri-ikäisiä. Vaikka ikäeroa on vain kaksi vuotta, on ikäero tämän ikäisten nuorten kehityksen kannalta suuri. Pohdin pitkään sekä itsekseni, että Tyttöjen Talon työntekijöiden kanssa, ovatko valitut menetelmät soveltuvia molemmille luokille. Päädyimme kuitenkin yhteistuumiin siihen tulokseen, että muun muassa sosiaalisen median myötä myös 6.-luokkalaiset ovat varmasti nykyään aiempaa tietoisempia työpajan teemoihin liittyvistä asioista ja ilmiöistä, joten päätimme pitää molemmille luokille työpajat samoin sisällöin.

Toiseksi haasteeksi työpajojen pitämisessä koin opettajien läsnäolon. Joidenkin luokkien kanssa opettajan läsnäolo toimi mielestäni paremmin, mutta joidenkin luokkien kohdalla uskon, että työpaja olisi toiminut paremmin niin, että olemme työparini kanssa luokassa keskenämme oppilaiden kanssa. Erityisesti yhden luokan osallistumiseen vaikutti havaintojeni mukaan se, että ensimmäisen menetelmän, Kahoot!-visan, alussa luokan oma opettaja sekä erityisopettaja vaativat oppilaita vaihtamaan visaan omat nimensä. Emme olleet ohjeistaneet oppilaita näin alussa, koska emme kokeneet visassa käytettyjä nimiä merkitykselliseksi asiaksi työpajan suhteen. Jälkikäteen kuulimme opettajilta, että koululla on ollut haasteita juuri nimien suhteen ja niiden yhteydessä on esiintynyt kiusaamista, joten tästä syystä koulun linja oli, että käytettävien nimien kanssa ollaan erityisen tarkkoja. Oppilaat olisivat halunneet osallistua visaan muilla

kuin omilla nimillään, ja nimien vaihtamisessa omiksi kesti lopulta melko pitkään. Koen, että tällainen tilanne heti työpajan alussa johdatti työpajan yleistä tunnelmaa ja ilmapiiriä tiettyyn suuntaan ja vaikutti oppilaiden asenteeseen ja osallistumiseen. Ajattelen, että ilman opettajien läsnäoloa oppilaat olisivat saattaneet suhtautua avoimemmin työpajaan ja sen sisältöön sekä meihin työpajan pitäjiin.

Palautekysely

Kysely on menetelmänä tehokas ja nopea. Kyselyn etu on, että sillä voidaan kerätä paljon tietoa suurelta määrältä ihmisiä lyhyessä ajassa. Se onkin yksi yleisimmin yhteiskuntatieteissä käytetyistä tiedonkeruun menetelmistä. Kyselyn keskeisenä heikkoutena ajatellaan olevan annettujen vastausten pinnallisuus. Lisäksi on mahdotonta arvioida, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet kyselyyn. Vastaajien näkökulmasta taas kyselyn heikkoutena voidaan nähdä se, että on mahdotonta arvioida, ovatko vastausvaihtoehdot onnistuneita. Tyypillisimpiä tapoja toteuttaa kysely ovat kyselylomakkeet sekä internetissä täytettävät kyselyt. Näiden tapojen osalta epävarmuustekijäksi muodostuu se, ettei haastattelija ole avustamassa tai valvomassa vastaamista. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 121.)

Työpajaan osallistumisen lisäksi halusin selvittää palautekyselyn avulla, mitä mieltä oppilaat olivat tämän tyyppisestä työpajasta. Mielestäni oli tärkeää saada myös heidän mielipiteensä kuuluviin työpajan jatkokehittämistä ajatellen. Pidimme kaikki neljä työpajaa yhden päivän aikana, joten halusin sisällyttää palautekyselyn teettämisen työpajan aikaraameihin varmistaakseni mahdollisimman monen oppilaan vastaamisen kyselyyn. Mikäli olisin päättänyt teettää palautekyselyn vasta jälkikäteen, tai pyytänyt opettajia täyttämään kyselyt luokkien kanssa muiden oppituntien aikana, olisi vastauksia saattanut tulla vähemmän kuin toivoin. Päädyin valitsemaan palautekyselyyn avoimet kysymykset, jotta oppilaat saavat sanallisesti kertoa ajatuksiaan työpajasta. Palautekyselyn kysymykset löytyvät Liitteet-osiosta (Liite 1).

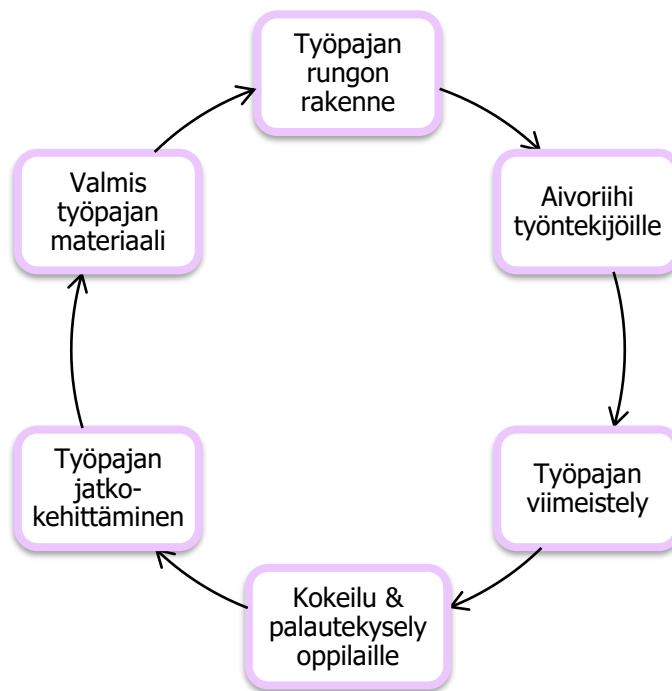
Arvioin, että suurin piirtein kaikilla työpajoihin osallistuvilla oppilaille tulisi olemaan älypuhelin, joten päätin laatia palautekyselyn verkossa Survio-palvelun avulla paperisen lomakkeen täyttämisen sijaan. Uskon, että myös nykyajan nuorille tämä oli helpommin lähestyttävä tapa vastata kyselyyn. Loin kyselylle QR-koodin, jonka lisäsin työpajan diaan, jotta oppilaat voivat helposti vastata kyselyyn omilla puhelimillaan. Kerroin oppilaille palautekyselyn olevan täysin anonyymi, eli en voisi tunnistaa heitä vastauksista.

Työpajan päätteeksi oppilaat kirjautuivat QR-koodin avulla Survio-palveluun laaditulle palautekyselylomakkeelle ja vastasivat edellä listattuihin kysymyksiin. Muutamalla nuorella ei ollut puhelinta, joten lainasimme omiamme siksi aikaa. Koska työpaja oli oppilaille vapaaehtoinen, oli myös palautekysely vapaaehtoinen. Tämän myötä kaikki oppilaat eivät vastanneet lopulta palautekyselyyn, mutta koin saaneeni kuitenkin riittävästi aineistoa tarkempaa analysointia varten. Yhteensä työpajoihin osallistui 61 oppilasta ja palautekyselyyn vastasi 40 nuorta, eli n. 66 % osallistuneista. Mielestäni tämä oli riittävä määrä ottaen huomioon kohderyhmän. Osa vastanneista oppilaista tosin vastasi palautekyselyyn vähäsanaisesti tai tavalla, jota en voi hyödyntää työpajan jatkokehittämisessä. Jäin pohtimaan, olivatko avoimet kysymykset liian haastavia osalle oppilaista. Toisaalta pelkät monivalintakysymykset olisivat saattaneet tuottaa liian vähäisesti aineistoa eikä vapaasti sanoitetulle palautteelle olisi ollut mahdollisuutta.

Työpajojen sekä palautekyselyjen aikana oppilaita havainnoimalla ja heidän kanssaan keskustelemalla sain myös tarpeellista tietoa työpajan jatkokehittämistä ajatellen. Oppilaat muun muassa kertoivat, ettei tämän kaltaisia työpajoja ole koulussa pidetty aiemmin eikä työpajassa käsitellyjä aiheita muutenkaan ole juurikaan käsitelty koulussa oppitunneilla. Havainnoimalla oppilaita myös huomasin, että tällaisten teemojen käsittely koulussa saattaa olla joillekin oppilaille haastavaa aiheiden herättäessä erilaisia tunnetiloja. Osa oppilaista suhtautui työpajan teemoihin huumorilla ja vakavoituminen oli haastavaa, toiset taas pohtivat teemoja ja vastasivat esitettyihin kysymyksiin vilpittömästi ja saattoivat itsekin aloittaa keskustelua kertomalla omista kokemuksistaan käsiteltyihin teemoihin liittyen. Useampi oppilas myös kommentoi jo työpajan aikana, että työpajan aiheita olisi tarpeellista käsitellä koulussa enemmänkin. Oppilaita työpajan ja palautekyselyn ohessa haastatteleamalla dialogisuus säilyi työpajan alusta palautekyselyn loppuun asti.

Kuvio 2. Opinnäytetyöni kehittämisprosessin vaiheet

Kuvio 3. Työpajan materiaalin kehittämisprosessin vaiheet

Kuvio 3 havainnollistaa työpajassa tuotetun materiaalin kehittämistyötä. Työpajan kehittäminen alkoi työpajan aikataulun hahmottelulla. Aikaa työpajalle oli 60 minuuttia, ja aikataulu vaikutti työpajassa käytettävien menetelmien valintoihin. Aivoriihessä näitä menetelmiä pohdittiin tarkemmin. Aivoriihen jälkeen viimeistelin työpajan materiaalin oppilaille pidettävää kokeilua varten. Kokeilun jälkeen kehitin työpajaa edelleen tekemällä siihen pieniä muutoksia havaitsemieni ja tuloksissa ilmenneiden puutteiden osalta. Tämän jälkeen työpajan materiaali oli valmis.

4.3 Aineiston analysointimenetelmät

Analyysin perusmenetelmänä laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää teemoittelua. Menetelmän avulla pyritään hahmottamaan keskeisiä aihepiirejä tutkimusaineistosta. Aineistossa toistuvat aiheet käsitetään teemoiksi. Analyysimenetelmänä teemoittelu aloitetaan teemojen

muodostamisesta ja ryhmittelystä. Tämän jälkeen teemoja tarkastellaan yksityiskohtaisemmin. (Jyväskylän yliopisto 2016.) Analysoitavaa aineistoa voidaan myös koodata esimerkiksi väreillä, jotta aineiston käsittely helpottuu (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2023).

Aloitin analyysin tekemisen läpikäymällä aivoriihestä saatua aineistoa. Aivoriihessä työntekijät kirjoittivat muistilappuille ideoitaan työpajassa käytettävistä osallisuutta edistävästä menetelmästä. Kävin muistilappujen vastaukset huolellisesti läpi. Teemoittelin vastaukset sen perusteella, oliko vastaus ehdotus työpajan osallisuutta edistäväksi menetelmäksi vai yleisemmin työpajassa käsiteltäväksi aiheeksi. Teemoittelin myös muut työpajaan ehdotetut aiheet. Tämän jälkeen ryhmittelin vielä menetelmäehdotukset värikoodein sen perusteella, oliko vastaus ehdotus työpajan aloitus- tai lopetusmenetelmäksi, vai ehdotus osallisuutta edistäväksi menetelmäksi. Kirjasin vastaukset Excel-taulukon hahmottaakseni saatuja vastauksia paremmin. Tämän jälkeen kävin läpi aivoriihessä itse kirjaamani muistiinpanot ja huomiot läpi kerryttääkseni aineiston määrää ja kirjasin ne myös Excel-taulukon.

Mielestäni sain aivoriihestä kattavaa ja asiantuntevaa tietoa työpajan kehittämistä varten. Aivoriihi toimi menetelmänä idearikkaalle ja osallistuvalla työyhteisöllä hyvin. Vein aivoriiheen mukana alustavan ehdotuksen työpajan runkoksi, joten tämä saattoi vaikuttaa työntekijöiden ehdotuksiin osallisuutta edistävien menetelmien suhteen. Koen kuitenkin, että toteuttamani tapa oli toimiva ja se toi myös omaa osaamistani mukaan työpajan sisältöön.

Kokeilusta tehdyn palautekyselyn aineiston analyysin kanssa toimin samalla tavalla. Kirjasin ensin Excel-taulukon palautekyselyn kysymykset ja niiden alle kirjasin kaikkien kyselyyn vastanneiden oppilaiden kaikki vastaukset. Tämän jälkeen ryhmittelin vastaukset värikoodein kahteen: vastauksiin, joista sain arvokasta lisätietoa, kuten kehittämisideoita tai hyvää tai huonoa palautetta, sekä vastauksiin, jotka eivät tarjonneet analysoitavaa aineistoa työpajan kehittämistä varten, kuten esimerkiksi vastaus ”emt”. Lopuksi kävin aineiston uudelleen läpi ja teemoittelin vastaukset. Nostin aineistossa toistuvat kehittämisehdotukset sekä hyvät ja huonot palautteet tarkempaan tarkasteluun ja tein koosteen oppilaiden mielestä työpajassa enimmäkseen toimivista ja ei-toimivista asioista. Lisäksi laskin oppilaiden työpajalle antamien arvosanojen keskiarvon.

Kokeilun ja palautekyselyn aikana myös havainnoin työpajan aiheiden aiheuttamia reaktioita ja käyttäytymistä oppilaissa. Lisäksi haastattelin oppilaita työpajan aiheisiin liittyen lyhyesti. Tämän avulla sain lisää aineistoa työpajan kehittämistä varten.

Aineiston analysointia ajatellen ja kohderyhmä huomioiden palautekysely olisi saattanut tuoda erilaista informaatiota, mikäli siinä olisi avovastausten lisäksi ollut mahdollisuus vastata useampiin monivalintakysymyksiin. Työpajassa käsiteltävien aiheiden sensitiivisyys saattoi myös vaikuttaa saatuun palautteeseen. Palautekyselyyn kuitenkin vastasi 66 % oppilaista, joten aineiston määrä on mielestäni tarpeeksi kattava, vaikka osa oppilaista ei vastannut ollenkaan tai vastasi vähäisesti. On myös mahdollista, että mikäli palautekyselylle olisi ollut aikaa enemmän eikä oppilailla olisi ollut kiire välitunnille, vastaukset olisivat saattaneet olla kattavampia.

5 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyötä on tärkeää arvioida tarkasti ja rehellisesti. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu tutkittavien informointi ja heidän suostumuksensa pyytäminen, sekä tietosuoja-asetuksen noudattaminen henkilötietojen käsittelyssä (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023b). Koin eettisyyden ja luotettavuuden tärkeiksi aiheiksi opinnäytetyöni osalta, koska tuotoksena syntyvän työpajan osallistujat ovat 6.- ja 8.-luokkalaisia nuoria ja työpajassa käsiteltävät aiheet ovat erityisesti ikäryhmä huomioiden sensitiivisiä.

5.1 Eettisyys

Huolehdin jokaisessa kehittämistyön vaiheessani, että eettisyys toteutuu. Työntekijöille pitämässäni aivoriihessä informoin suullisesti jokaista työntekijää opinnäytetyön tarkoituksesta ja toteuttajasta eli itsestäni. Kerroin myös, että osallistuminen on vapaaehtoista ja poistua saa kesken kaiken. Kerroin, että aivoriihen keskustelua ei äänitetä, joten osallistujien anonyymiys säilyy. Aivoriihi toteutettiin Tyttöjen Talon Keskustan toimipisteellä niin, että osallistujat saivat mukavasti istua patjoilla. Keitin ennen aivoriihtä kahvia ja teevettä sekä vein käytettävään tilaan keksejä, jotta perjantai-iltapäivänä toteutettu aivoriihi olisi mahdollisimman mukava tilanne työntekijöille.

Oppilaille pitämäni työpajaa varten lähetimme tilaajan kanssa Sauvon yhtenäiskoululle tiedon työpajan sisällöstä ja siinä käsiteltävistä aiheista. Koulun opettaja lähetti tiedon Wilma-viestin kautta vanhemmille, jotta he voivat tarvittaessa kertoa, mikäli eivät halua lapsensa osallistuvan työpajaan. Oppilaat olivat alle 15-vuotiaita, joten vanhempien suostumus työpajaan osallistumiselle vaadittiin. Yksikään vanhemmista ei kieltänyt lapsensa osallistumista.

Oppilaille pitämäni työpajan aloitin informoimalla heitä suullisesti siitä, että työpaja on vapaaehtoista ja poistua saa milloin vain. Lisäksi kerroin, että työpaja on osa opinnäytetyötäni ja työpajan jälkeen täytettävän palautekyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään opinnäytetyön kehittämisprosessissa. Kerroin palautekyselyn olevan anonyymi enkä tulisi sen perusteella yhdistämään vastauksia vastaajiin.

Ennen työpajan varsinaista aloitusta kertosimme jo Tyttöjen Talon esittelyssä esille tulleet turvallisemman tilan periaatteet ja kerroin, että noudatamme niitä myös tulevan työpajan aikana. Työpajan aikana halusimme työparini kanssa säilyttää keskustelevan ja rauhallisen ilmapiirin.

Halusimme antaa oppilaille tilaa ja aikaa vastata aiheisiin liittyviin kysymyksiin sekä mahdollisuuden olla osallistumatta, mikäli heistä siltä tuntui. Pyrimme luomaan avoimen ja lämpimän ilmapiirin, jotta oppilaiden olisi mukava osallistua työpajaan. Aiheiden ollessa sensitiiviset, koin, että näiden seikkojen huomioiminen on erityisen tärkeää. Lisäksi kerroimme työpajan alussa sekä lopussa, että mikäli työpajan aikana tai sen jälkeen oppilaille herää ajatuksia, joista haluaisi keskustella turvallisen aikuisen kanssa, niin oppilas voi tulla kanssamme juttelemaan tai kääntyä oman opettajan puoleen. Kertasimme työpajan aikana myös muita henkilöitä, joiden puoleen voi kääntyä. Koulussa esimerkiksi toimii koulukuraattori, jonka luo oppilas voi halutessaan mennä. Myös jos jostakin oppilaasta herää työpajan myötä huolta, on mahdollista ohjata hänet eteenpäin avun piiriin.

5.2 Luotettavuus

Opinnäytetyöprosessissa on syytä arvioida myös luotettavuutta. Toimin kehittämistyön tilaajalla tällä hetkellä tuntityöntekijänä ja sitä ennen tein opintoihin liittyvän kehittävän harjoittelun tilaajalle. Opinnäytetyön prosessi lähti liikkeelle osallistuessani palaveriin, jossa kuulin Sauvon yhtenäiskoulun pyynnöstä työpajaan liittyen. Keskustan Tyttöjen Talon, jossa tein harjoitteluni ja tuntitöitä, asiakkaat ovat 12–28-vuotiaita tyttöjä ja naisia, joten osa kävijöistä on myös opinnäytetyön tuotoksena syntyvän työpajan kohderyhmää. On siis mahdollista, että myös havaintoni Tyttöjen Talolla ovat vaikuttaneet kehittämistyöhöni. Toisaalta koin sen myös etuna, koska tällöin saan laajempaa ja ajankohtaista käsitystä nuorten ajatuksista työpajan aiheisiin liittyen.

Aineistonkeruumenetelmien luotettavuutta on myös syytä pohtia kriittisesti. Palautekyselyn vastauksia tuli kaiken kaikkiaan 40, vaikka oppilaita työpajaan osallistui 61. Vastausprosentti oli 66 %, joten koen sen jo hyväksi määräksi tämän ikäisten nuorten kohdalla. Osa palautekyselyn tuloksista ei antanut minkäänlaista tietoa työpajan kehittämistä ajatellen, joten luotettavampaa tietoa olisi saanut eri tavalla toteutetusta kyselystä.

Verkossa tehtävä kysely johtaa siihen, ettei oppilaiden vastaamista seurata ollenkaan ja näin vastauksissa voi helpommin päätyä vain vitsailemaan. Saattaa olla, että monivalintakysymykset olisivat palvelleet kyselyn tarkoitusta paremmin, mutta niiden kääntöpuolena on se, ettei tällöin saada avointen vastausten tavoin mahdollisesti laajoja vastauksia. Tuloksissa osa vastasi monisanaisesti kokonaisuudessaan lausein ja antoi samalla huomattavaa ja yksityiskohtaista tietoa. Uskon, että toteuttamalla saman työpajan muussa koulussa samanikäisille, olisivat vastaukset suhteellisen samanlaisia.

6 TULOKSET JA ANALYSOINTI

Aineiston analysointimenetelmänä käyttämäni teemoittelun myötä kehittämistyön tuloksissa ilmeni kaksi teemaa, joiden tuloksia analysoin tässä luvussa tarkemmin. Ensimmäiseksi teemaksi nousi kokonaisuutena työpajan aiheet. Toiseksi teemaksi muodostui menetelmät, joita työpajassa tullaan käyttämään. Mielestäni tämä jaottelu on työpajan kehittämisen kannalta toimiva ja mahdollistaa samalla analyttisen tarkastelun sekä aiheista, että menetelmistä. Tuon esimerkiksi tilanteet, joissa käsiteltävät aiheet ovat voineet olla merkittäviä ja mielenkiintoisia, mutta käytetyt menetelmät eivät ole olleet toimivia aiheen käsittelyn kannalta, jolloin työpajan toteutus on saattanut ontua. Tämän välttämiseksi on erittäin tärkeää, että käsiteltävä aihe ja menetelmät kohtaavat ja samalla sopivat myös kohderyhmälle.

6.1 Työpajan aiheet

Aivoriihessä keskiössä olivat tulevan työpajan aiheet. Työntekijät toivat yhdessä keskustellen esille näkemyksiään siitä, millaiset aiheet olisivat heidän mielestään sopivia työpajaan. Työntekijät kirjoittivat aivoriihessä myös muistilapuille ehdotuksiaan käsiteltävistä teemoista. Teemoittelun avulla analysoimani aineiston tuloksiksi nousivat erityisesti ulkonäköpaineet ja kauneusihanteet.

Lisäksi seksuaalisuuteen liittyvä väkivaltakulttuuri aiheena herätti paljon avointa keskustelua ja yhteistä pohdintaa. Oli ennalta tiedossa, että puolet työpajaan osallistuvista nuorista ovat 6.-luokkalaisia, joten aiheen sopivuus mietitytti ikäryhmän kehityksen kannalta. Keskustelussa nousi pohtivia perusteluja puolesta ja vastaan. Päädyimme yhteisesti keskustelun kautta siihen lopputulokseen, että noin 12-vuotiaalle 6.-luokkaiselle seksuaalisuus ja väkivaltakulttuuri ovat iän ja kehityksen puolesta sopivia aiheita. Vaikka se ei kaikille oppilaille vielä tällä hetkellä olisikaan täysin ajankohtainen aihe, ovat murrosiän tuomat muutokset kuitenkin edessä – 12–15-vuotiaana seksuaalinen kehitys kiihtyy (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2023). Lopulliset työpajassa käsiteltävät teemat rajautuivat aiheisiin kehonkuva, kauneusihanteet, somepaineet, seksuaalisuus ja murrosikä. Olin tehnyt tämän rajauksen jo kehittämistyön prosessin alkuvaiheessa, mutta halusin kuulla vielä työntekijöiden näkemyksiä asiasta ennen lopullista päätöstä.

Oppilaille teetetyyn palautekyselyn tulokset työpajassa käsiteltävien aiheiden osalta vaihtelivat paljon. 42,5 % vastaajista pitivät työpajan aiheita enimmäkseen kiinnostavina ja osa heistä erityisen kiinnostavina ja mielenkiintoisina. 10 % oppilaista ei osannut sanoa. Oppilaista 47,5 % vastasi, etteivät aiheet kiinnostaneet ollenkaan. Tämän kysymyksen osalta oma varovainen analyysini on, että murrosikäisten tarve kuulua joukkoon saattoi vaikuttaa oppilaiden vastauksiin. Puhun varovaisesta analyysistä siksi, että tiedostan, että nuorista puhuttaessa tulkinta voi helposti pohjautua stereotypioihin nuorista. Oppilaat eivät mahdollisesti kehdanneet myöntää toisilleen pitäneensä työpajan aiheista. Joukkoon kuulumisen tarve on edellytys nuoren hyvinvoinnille (Martin & Saariranta 2020) ja mikäli osa luokkalaisista päätti olla pitämättä työpajasta, on se voinut vaikuttaa monen muunkin oppilaan mielipiteeseen.

Eniten kiinnostusta herättivät Kahoot!-visassa käsitellyt aiheet: kauneusihanteet, kehonkuva ja somepaineet. Havainnoin oppilaiden reaktioita työpajan aikana ja havaintojeni perusteella arvioin, että tähän tulokseen vaikutti Kahoot!-työkalun käyttö. Se on menetelmänä mukaansatempaava ja innostava, jonka vuoksi oppilaat saattoivat kokea sen avulla käsiteltävät aiheetkin erityisen kiinnostaviksi. Yksittäisissä vastauksissa mielenkiintoa herättivät ulkonäköpaineet sekä seksuaalisuuteen ja suostumukseen liittyvä osio. 37,5 % vastanneista koki vähintään yhden aiheen erityisen kiinnostavaksi, 27,5 % eivät osanneet sanoa ja loput vastaajista eivät löytäneet erityisen kiinnostavaa aihetta. Palautekysymyksen ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin, mistä oppilaat erityisesti pitivät työpajassa. Vastausten mukaan oppilaat pitivät siitä, että työpajassa käsiteltiin monipuolisesti erilaisista asioista.

6.2 Työpajan menetelmät

Aivoriihessä keskusteltiin aiheiden lisäksi sopivista menetelmistä aiheiden käsittelyyn. Tarkoituksena oli löytää dialogisuutta tukevia ja osallisuutta edistäviä menetelmiä, jotta työpajasta ei tulisi yksipuolista luentoa. Työpajan aloitusmenetelmäksi ehdotuksia nousi useita – Kahoot!-visan lisäksi ehdotettiin myös erilaisia sanapilvityökaluja, mielipidejana-menetelmää ja YLE Areenan Kroppahommat-sarjaa, joka sisältää kymmenen lyhyttä kehoon ja ulkonäköpaineisiin liittyvää videota (YLE Arena 2017). Lopulta Kahoot!-visa sai eniten kannatusta, koska sen avulla on mahdollista käsitellä työpajan useita aiheita samanaikaisesti. Lisäksi pohdittiin, että menetelmä on vuorovaikutteinen ja oppilaat saivat sen avulla aktiivisesti osallistua heti työpajan

alusta asti. Myös oppilaiden antamissa vastauksissa Kahoot! nousi erityisen suosituksi menetelmäksi. Myös havainnoidessani oppilaiden reaktioita huomasin menetelmän innostavan heitä osallistumaan.

Aivoriihessä ensimmäiseksi työpajan pidemmäksi menetelmäksi ehdotettiin Doven Itsevarma Minä -materiaalia (2016a), jonka avulla ulkonäköpaineiden teemaa voitiin pohjustaa. Materiaalissa on teemaan liittyen monia kysymyksiä, joiden avulla aihetta pystyttiin pilkkomaan pienemmiksi osioiksi. Menetelmän valinta oli alusta asti yksimielinen, koska materiaali oli työntekijöiden keskuudessa ennestään hyväksi havaittu. Sopivaksi työkaluksi teeman käsittelyyn ehdotettiin Padletin lisäksi Flingaa ja Mentimeteriä, mutta lopulta Padletin ominaisuudet koettiin toimivimmiksi pienryhmätyöskentelyä ajatellen.

Oppilaat pitivät palautekyselyn mukaan ulkonäköpaineiden teemasta, mutta muutamasta vastauksesta tuli ilmi, että pienryhmässä työskentely ja tämänkaltaisen aiheen käsittely ei ollut kaikille mieluisa tapa toimia. Aihe on sensitiivinen ja tietäen, että nuoret kamppailevat ulkonäköpaineiden kanssa (Dove 2022), on ymmärrettävää, ettei aiheesta ole välttämättä helppo keskustella kaikkien luokkakavereiden kanssa.

Toiseksi pidemmäksi menetelmäksi aivoriihessä ehdotettiin Amnestyn Puhutaan Suostumuksesta -materiaalista Bongaa väkivaltakulttuuri -väittämiä (2022). Jo teeman käsittely ja sopivuus työpajaan oli herättänyt keskustelua ja lisäksi menetelmän valmiit väittämät saivat aikaan lisää keskustelua. Osa materiaalin väittämistä koettiin oppilaiden ikä huomioiden sellaisiksi, että väittämiä oli parempi muuttaa hieman nuoremmille sopiviksi. Pohdimme menetelmän sopivuutta pitkään ja lopulta päädyimme siihen lopputulokseen, että menetelmä on sopiva työpajaan. Tämän jälkeen emme pohtineet enää muita vaihtoehtoja, vaan keskityimme muokkaamaan menetelmää tarpeisiimme sopivaksi.

Palautekyselyn tulokset puoltavat menetelmän valintaa ja osa oppilaista oli nostanut aiheen työpajan kiinnostavimmaksi. Erikseen ei kukaan oppilaista maininnut, ettei olisi pitänyt kyseisestä menetelmästä. Lisäksi kokeilun aikana oppilaita havainnoimalla huomasin, että menetelmä oli suurimmalle osalle mieluisin ja helposti lähestyttävä. Oppilaat saivat halutessaan kertoa omista kokemuksistaan ja havainnoistaan ja toisaalta pelkkä tilanteen seuraaminen oli myös mahdollista.

Aivoriihessä pohdimme työpajan fiiliskierroksen menetelmää. Pohdimme fiilisten läpikäymistä emojiin tai fyysisten kuvakorttien avulla, sekä videoprojektorilta kuvien heijastuksen, jolloin

oppilaat saivat vuorotellen kertoa oman fiiliksensä. Päädyimme tässä lopulta helposti lähestyttävään ja nopeaan vaihtoehtoon ajan säästämisen vuoksi. Valitsimme menetelmäksi peukkuäänestyksen, jotta jokaisen oppilaan on helppo osallistua siihen. Myös oppilaita havainnoimalla fiiliskierroksen aikana oli selvää, että menetelmä oli hyvä valinta, koska suurin osa oppilaista osallistui. Yksitellen fiilisten käyminen olisi ollut aikaa vievää ja 60 minuutin työpajan aikana oli mielestäni tärkeämpää keskittyä aiheita käsitteleviin menetelmiin. Lisäksi fiilisten kysely yksitellen olisi saattanut olla joillekin oppilaille ahdistavaa, kun joutuu odottelemaan vuoroaan.

Aivoriihessä pohdimme palautekyselyn kysymyksiä yhdessä. Tärkeiksi nousivat kysymykset ”Mistä pidit työpajassa?” ”Mistä et pitänyt työpajassa?” ja ”Mitä jäi mieleen?”. Lisäksi työpajasta toivottiin arviota, joten päädyimme valitsemaan numeerisen arvioinnin. Aivoriihessä aika loppui kesken, joten emme ehtineet pohtimaan palautekyselyn toteutustapaa tarkemmin. Lisäsin kyselyyn muutaman opinnäytetyön kehittämistyön kannalta oleellisen kysymyksen, jotta voin kehittää tuotosta palautteen avulla.

Oppilaat vastasivat kyselyyn QR-koodin kautta ja havainnoinnin perusteella tämä oli heille selvästi luonteva ja tutuksi tullut tapa. Palautekyselyn kysymykset olivat avokysymyksiä, jotta oppilaat saivat ilmaista itseään muutoinkin kuin monivalintakysymyksiin. Tulokset nähtyäni huomasin, että monivalintakysymykset joissakin kohdissa olisivat voineet olla toimivampia, koska avoimet kysymykset aiheuttivat sen, että osa oppilaista vastasi vitsikkäästi tai vastaten täysin muuta, kuin mitä kysymyksessä kysyttiin. Kyselyn anonyymiys ja verkkoympäristö saattoivat aiheuttaa sen, ettei menetelmien kysymyksiä tai kyselyä otettu tosissaan, koska kukaan ei ollut valvomassa vastaamista. Jatkoa ajatellen palautekyselyn muotoilua olisi mielestäni tarpeellista muuttaa toisenlaiseksi.

6.3 Työpajan palaute

Palautekyselyssä kysyin, osallistuisivatko oppilaat uudelleen samantyyppiseen työpajaan, jos se olisi mahdollista. Oppilaista 17,9 % vastasi kyllä, 38,5 % vastasi ehkä, ja 48,7 % vastasi, ettei osallistuisi. Yli puolet oppilaista siis joko osallistuisivat, tai ainakin harkitsisivat osallistuvansa uudelleen. Pidän tätä hyvänä tuloksena ja osviittana mahdollista jatkokehittämistä ajatellen.

Kysyin myös oppilailta arvosanaa työpajasta. Arvoasteikko oli välillä 4–10. Vastauksissa oli laajalti hajontaa. 30,8 % antoi arvosanaksi 4 ja 25,6 % antoi arvosanaksi 8. 5,1 % antoi arvosanan 5 ja 7,7 % antoi arvosanan 10. Loput arvosanat jakautuivat tasaisemmin 12–16 % välille. Lopputulos on, että 52,5 % antoi hyvän tai kiitettävän arvosanan ja 47,5 % siitä huonomman. Työpajan lopulliseksi arvosanaksi muodostui 6,6.

Palautekyselystä ilmeni, että myös vapaasta keskustelusta ja omien kokemusten jaosta työpajojen aikana pidettiin paljon. Työpajojen aikana jouduimme välillä rajaamaan keskustelua, koska sitä syntyi tietyistä aiheista niin paljon. Tämä tukee myös opinnäytetyön kehittämiskysymystä, joka pyrkii vastaamaan siihen, miten säilyttää dialogisuus kymmenien osallistujien työpajassa. Oppilaat kokivat yhteisesti käydyt keskustelut mieleisiksi, joten dialogisuuden säilyttäminen mitä ilmeisimmin onnistui.

Kysyimme palautetta myös luokkien opettajilta sekä erityisopettajalta. He antoivat työpajoista myös positiivista palautetta ja kokivat, että näitä aiheita pitäisi kouluissa käsitellä enemmän. Myös kansani työpajaa ohjaamassa ollut työntekijä oli sitä mieltä, että kokeilu oli onnistunut.

7 TUOTOS: TYÖPAJA OPPILAILLE

Kehittämistyöni tuotoksena kehitin materiaalin dialogista työpajaa varten. Turun Tyttöjen Talon työntekijät voivat hyödyntää materiaalia koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä oppilaille työpajoja pitämällä. On mahdollista, että tulevaisuudessa myös vapaaehtoiset voivat pitää työpajoja kehittämäni materiaalin avulla. Lopullinen tuotos sisältää 24 diaa, joista yksi on otsikodia (Kuva 1), kuusi kertoo Tyttöjen Talon toiminnasta pohjustaen samalla työpajaa, yksi on sisältödiä (Kuva 2) ja yksi on lähdediä.

Kuva 1. Oppilaille pidettävän dialogisen työpajan aloitusdia.

Työpajan materiaalissa käsitellään teemoja kehonkuva, kauneusihanteet, sosiaalisen median paineet, seksuaalisuus ja murrosikä. Työpajassa hyödynnetään dialogisia ja osallisuutta edistäviä menetelmiä. Ensimmäisessä, teemojen äärelle herättelevässä menetelmässä oppilaat pohtivat aiheita kehonkuva, kauneusihanteet ja sosiaalisen median paineet yksin tai parin kanssa Kahoot!-visailuun osallistuen. Toisessa menetelmässä oppilaat katsovat ensin kaksi ulkonäköpaineisiin liittyvää videota ja keskustelevat ulkonäköpaineista ja niiden syistä tarkemmin pienryhmissä. Ryhmät kirjaavat ajatuksiaan Padlet-alustalle luotujen kysymysten alle. Kolmannessa menetelmässä oppilaat perehtyvät seksuaalisuuteen ja suostumuskulttuuriin liittyvään väkivaltakulttuuriin erilaisten väittämien avulla. Käymme väittämät yhteisesti läpi ja pohdimme niiden syvempää merkitystä. Oppilaat kertovat havaintojaan ja kokemuksiaan väittämistä.

Kuva 2. Oppilaille pidettävän dialogisen työpajan Työpajan kulku -dia.

Menetelmäosion jälkeen kertaamme vielä, mitä aiheita olemme käsitelleet työpajassa ja lopuksi kysymme oppilaiden ajatuksia työpajasta. Työpajan materiaali ei muuttunut kovinkaan paljoa työpajakokeilujen jälkeen, koska työpaja koettiin jo toimivana kokonaisuutena. Tulevaisuudessa työpajaa voidaan jatkokehittää lisäämällä jo olemassa olevaan materiaaliin erilaisia menetelmiä tarpeen mukaan. Muutoksia saatetaan tehdä myös esimerkiksi menetelmissä käytettäviin työkaluihin, kuten Kahoot!- ja Padlet -työkaluihin, liittyen. Nämä työkalut ovat verkkopohjaisia, joten on aina mahdollista, että mahdollisuus niiden käyttöön loppuu, jolloin on otettava käyttöön uusia työkaluja. Tämän seurauksena työpajan toteutusmuoto voi muuttua.

8 LOPUKSI

Tämän kehittämistyön tavoitteena oli kehittää Turun Tyttöjen Talolle dialogisen työpajan materiaali koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä varten. Kehittämiskysymys oli: ”Miten säilytetään dialogisuus työpajassa, jossa osallistujia on kymmeniä?” Työpajan kehittämistä varten keräsin aiheeseen liittyvää tietoa tilaajan materiaaleista, lähdekirjallisuudesta, työntekijöille pitämästäni aivoriihestä sekä oppilaille pidetystä kokeilusta ja siitä tehdystä palautekyselystä. Lähdekirjallisuutta ja materiaalia löytyi monipuolisesti ja lähteet tukivat hyvin kehittämistyön prosessin jokaista vaihetta. Tilaaja oli myös itselleni entuudestaan tuttu kehittävän työharjoittelun myötä sekä myöhemmin tilaajalla tuntityöntekijänä työskentelyn kautta.

Johtopäätöksenä voin todeta, että aivoriihestä ja kokeilusta saatujen tulosten perusteella dialogisuuden säilyttämisen kannalta on tärkeää, että työpajaan valitut aiheet ja menetelmät kohtaavat. Vapaalle keskustelulle on myös oltava riittävästi aikaa, jotta dialogi on mahdollista. Työpajan menetelmät toimivat oppilaiden kanssa pääasiassa hyvin, kun ne toteutetaan verkkoympäristössä. Palautekyselyn toteutustapaa on syytä harkita tarkkaan.

Tilaajan mielestä kehittämistyö rakentuu hyvin vahvasti tilaajan perustavoitteiden tukemiseen. Olemme tilaajan kanssa yhtä mieltä siitä, että koulu erilaisine hierarkioineen ja oppilaiden välisine suhteineen luo haasteita näin sensitiivisiä aiheita käsittelevälle työpajalle. Tilaaja on samaa mieltä myös siitä, että näiden aiheiden käsittelylle on suuri tarve ja myös tulokset puoltavat tätä. Menetelmien ja palautekyselyjen anonyymiyys ja mahdollisuus osallistua omia rajoja kunnioittaen vahvistaa tilaajan mukaan oppilaiden turvallisuuden tunnetta.

Tilaajan mukaan opinnäytetyö on tilaajan toiveiden mukainen ja hyvin käytettävissä Tyttöjen Talon kouluille jalkautuvissa työpajoissa. Myös teoreettinen osuus toimisi hyvänä perehdytysmateriaalina työntekijöille työpajan teemoihin liittyen. Työpajan ajankohtaisena pysyminen toteutuu merkittävästi oppilaille tehtävien palautekyselyjen kautta. Palautteen perusteella työpajaa voidaan tarvittaessa kehittää, ettei päädytä kerran valmiiksi tehdyn työpajan loputtomaan toistoon.

Työpajan jatkokehittäminen on tarpeen. Tuloksia tarkastelevassa luvussa kerroin, että jouduimme työparini kanssa rajaamaan keskustelua työpajoissa. Tämä osoittaa mielestäni hyvin sen, ettei työpajaan varattu aika ollut riittävä. Kun halutaan luoda dialoginen työpaja, on ajan puitteissa oltava mahdollisuus myös riittäväälle keskustelulle. Kun työpajaan valittuja aiheita on monta, olisi mielestäni hyvä jakaa aiheet useampaan työpajaan. Opinnäytetyön aiheista olisi

voinut mielestäni hyvin pitää neljä 60 minuutin mittaista työpajaa. Uskon, että työpajojen toistuvuus vaikuttaisi oppilaiden halukkuuteen osallistua työpajaan. Useamman työpajan myötä tulisimme ohjaajina oppilaille myös tutummiksi, jolloin luottamuksen syntyminen olisi helpompaa. Kun aiheet ovat näin sensitiivisiä, voi olla haastavaa käsitellä niitä ventovieraiden aikuisten kanssa. Tuttujen ohjaajien kanssa keskustelu aiheista voisi olla helpompaa.

Tilaaaja voi jatkokehittää työpajaa laajentamalla sitä useamman työpajan kokonaisuudeksi. Materiaalia olisi myös hyvä päivittää, jotta se pysyy ajankohtaisena. Materiaalin työkalujen tilalle voi tulevaisuudessa löytyä entistä parempia ratkaisuja tai nyt käytettäviä työkaluja saattaa poistua käytöstä, koska ne ovat verkkopohjaisia. Materiaaliin on mahdollisuus lisätä aiheita tilaajan tarpeen mukaan. Tulen myös itse päivittämään tämänhetkistä työpajan materiaalia vielä kuluvan talven aikana lisäämällä siihen työpajan aiheita käsitteleviä menetelmiä.

Mielestäni onnistuin vastaamaan opinnäytetyöllä tilaajan tarpeeseen. Kehittämistyön prosessi eteni johdonmukaisesti ja kehittämistyön menetelmät olivat riittäviä ja palvelivat tarkoitustaan aineistonkeruun kannalta. Kehittämistyön tuotos tulee työntekijöiden käyttöön, ja koska työntekijät olivat mukana kehittämisprosessissa, pitäisi sen olla heidän työtapoihinsa sopiva. Tuotoksen myös pystyy ottamaan käyttöön välittömästi. Lisäksi tilaaaja voi hyödyntää työpajaa perehdyttämällä Turun Tyttöjen Talon vapaaehtoisia sen käyttämiseen. Onnistuneisuutta puoltaa myös se, että oppilaat pääosin pitivät työpajasta, vaikka joitakin ei selvästi työpajaan osallistuminen tai todenmukaisesti kyselyyn vastaaminen kiinnostanut. Useat oppilaat sekä heidän opettajansa ilmaisivat, että olisi tarpeellista käsitellä työpajassa käsiteltyjä aiheita enemmän kouluissa.

Työpajan materiaali jää vain tilaajan käyttöön. Tarkoituksena on, että Turun Tyttöjen Talon työntekijät voivat tulevaisuudessa jatkaa lähialueen koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä valmiin työpajamateriaalin avulla. Muut nuorten kanssa työskentelevät toimijat, kuten esimerkiksi nuorisotilat ja koulut, voivat kuitenkin saada oivalluksia kehittämistyöni tuloksista ja tarpeellisuudesta ja suunnitella vastaavanlaisia työpajoja omaan käyttöönsä. Tämä olisi jopa tarpeellista oppilaiden ilmaistua, että aiheita pitäisi käsitellä enemmän.

LÄHTEET

- Aalberg, Veikko 2013. Kehonkuva ja ulkonäköpaineet: ”Pitää olla jotenkin samannäköinen kuin muut”. Yleisradion artikkeli 9.1.2013. Haastattelu. Viitattu 20.11.2023. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/01/09/kehonkuva-ja-ulkonakopaineet-pitaa-olla-jotenkin-samannakoinen-kuin-muut>
- Amnesty 2022. Puhutaan suostumuksesta. Toimintaideoita seksuaalioikeuksien toteutumisen ja suostumuskulttuurin vahvistamiseksi. Viitattu 26.9.2023. https://www.amnesty.fi/uploads/2022/02/amnesty_suostumusmateriaali_2022-1.pdf
- Berg, Annukka; Lähteenmäki-Smith, Kaisa; Alanko, Ira 2017. Yhteiskuntapolitiikka (82) 3, 258–359. Viitattu 14.11.2023.
- Burns, R. 1982. Self-concept development and education. Lontoo: Holt, Rinehart and Winston.
- Dove 2016a. Itsevarma minä. Itseluottamusta vahvistavat työpajat kouluihin. Viitattu 26.9.2023. <https://assets.unileversolutions.com/v1/1647368.pdf?disposition=inline>
- Dove 2016b. The Dove Global Beauty and Confidence Report. Viitattu 16.11.2023. <https://www.unilever.com/files/original/a2ea4ad672fa04bc2344595f1470a2318899b21c.pdf/global-beauty-confidence-report-infographic.pdf>
- Dove 2022. Itsetuntohanke. Aito Minä Somessa. Kyselytutkimus. Viitattu 20.10.2023. <https://www.dove.com/fi/aitominasomessa.html>
- Girlguiding 2023. Girls’ Attitudes Survey 2023. Appearance pressures and body image. Viitattu 16.11.2023. <https://www.girlguiding.org.uk/globalassets/docs-and-resources/research-and-campaigns/girls-attitudes-survey-2023.pdf>
- Holm, Ruurik; Poutanen, Petro & Stähle, Pirjo 2018. Mikä tekee dialogin: Dialogisen vuorovaikutuksen tunnuspiirteet ja edellytykset. Sitran artikkeli 26.11.2018. Viitattu 19.11.2023. <https://www.sitra.fi/artikkelit/mika-tekee-dialogin-dialogisen-vuorovaikutuksen-tunnuspiirteet-ja-edellytykset/>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023a. Humakin opinnäytetyöopas, AMK-perustutkinto. Kehittämistyön menetelmien hyödyntäminen. Viitattu 14.11.2023. <https://humak.libguides.com/c.php?g=684696&p=4899508>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023b. Humakin opinnäytetyöopas, AMK-perustutkinto. Opinnäytetyön eettiset ohjeet. Viitattu 22.11.2023. <https://humak.libguides.com/c.php?g=684696&p=4899527>
- Isola, Anna-Maria; Kaartinen, Heidi; Leemann, Lars; Lääperi, Raija; Schneider, Tarja; Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpäpaperi 33/2017. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 20.11.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1
- Kettukuja, Minerva; Hänninen, Reetta; Talvitie, Maria; Keilonen, Jenny; Vainio, Nea; Knutti, Angelica; Eskola, Hannes; Pätilä, Anni & Suhonen, Jenni 2022. Jalkaudu someen! Käsikirja

- nuorten kanssa työskenteleville. Viitattu 26.9.2023. https://loistosetlementti.fi/wp-content/uploads/2022/10/suavarten_jalkaudusomeen_190822_netti.pdf
- Jyväskylän yliopisto 2016. Aineiston analyysimenetelmät. Teemoittelu. Viitattu 21.11.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmät/teemoittelu>
- Laine, Kaarina. 2000. Koulukuvia: koulu nuorten kokemistilana. Jyväskylän yliopisto. SoPhi 43. Jyväskylän yliopistopaino.
- Lindholm, Arto 2019. Kokeilukulttuurista vaikuttavuutta kehittämiseen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.11.2023. <https://www.humak.fi/blogit/kokeilukulttuurista-vaikuttavuutta-kehittamiseen/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021. Nuoret ja nettikiusaaminen. 12–17-vuotiaiden näkemyksiä netissä tapahtuvasta kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta. Kyselyraportti. Viitattu 14.11.2023. <https://cdn.mll.fi/prod/2021/04/21124054/nuoret-ja-nettikiusaaminen-kyselyraportti-mll-2021.pdf>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2023. 12–15-vuotiaan seksuaalinen kehitys. Viitattu 22.11.2023. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/12-15-vuotiaan-seksuaalinen-kehitys/>
- Martin, Minna & Saariranta, Petra 2020. Mielelläni kehossani. Kohti hyväksyvää suhdetta itseseen. E-kirja. Helsinki: Kirjapaja. Viitattu 26.10.2023.
- Norrlin, Katri & Kenttä, Nelli 2021. Vitun ruma. E-kirja. Helsinki: Into Kustannus Oy.
- Nuoret ja osallisuus 2023. Mitä osallisuus on? Artikkelit. Viitattu 20.11.2023. <https://nuoretjaosallisuus.fi/tietoa-osallisuudesta/>
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.–4. painos, 2015. Helsinki: Sanoma pro Oy.
- Opetushallitus 2023. Dialogi ja dialogisuus. Viitattu 19.11.2023. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/dialogi-ja-dialogisuus>
- Rosenqvist, Elena 2023. Ulkonäköpaineita kokevat niin korkeasti kuin matalasti koulutetut, koulutustausta vaikuttaa erityisesti miesten kehonkuvaan. Terveystieteen uutinen 29.8.2023. Viitattu 26.9.2023. <https://thl.fi/fi/-/ulkonakopaineita-kokevat-niin-korkeasti-kuin-matalasti-koulutetut-koulutustausta-vaikuttaa-erityisesti-miesten-kehonkuvaan>
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Koodaus. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 21.11.2023. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html
- Sauvon kunta 2023. Sauvon koulukeskus. Viitattu 13.11.2023. <https://www.sauvo.fi/varhaiskasvatus-ja-opetus/sauvon-koulukeskus/>
- Setlementtiliitto 2023. Sukupuolisensitiivisyys. Viitattu 19.10.2023. <https://setlementti.fi/toiminta/lapsi-ja-nuorisoty/sukupuolisensitiivisyys/>
- Suomen sosiaali ja terveystieteiden tutkimuskeskus ry 2023. Osallisuus on tunne siitä, että kuuluu johonkin. Artikkelit. Viitattu 20.11.2023. <https://www.soste.fi/osallisuus-on-tunne-siita-etta-kuuluu-johonkin/>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Kulttuurisensitiivinen työote. Viitattu 20.10.2023. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022a. Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä. Viitattu 19.11.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/dialogiset-toimintavat/dialogisuus-ammattilaisen-ja-perheen-valilla>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022b. Osallisuus. Artikkel. Viitattu 20.11.2023. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Turun Tyttöjen Talo 2023a. Viitattu 19.10.2023. <https://www.mimmi.fi/>
- Turun Tyttöjen Talo 2023b. Viitattu 20.10.2023. <https://www.mimmi.fi/keskusta/>
- Turun Tyttöjen Talo 2023c. Viitattu 20.10.2023. <https://www.mimmi.fi/wp-content/uploads/2022/07/WEB-KESKUSTA-2022.pdf>
- Turun Tyttöjen Talo 2023d. Viitattu 20.10.2023. <https://www.mimmi.fi/varissuo/>
- Turun Tyttöjen Talo 2023e. Viitattu 20.10.2023. <https://www.mimmi.fi/wp-content/uploads/2022/07/WEB-VARISSUO-1-2022-2.pdf>
- YLE Areena 2017. Kroppahommat. <https://areena.yle.fi/1-4265477>

LIITTEET

Liite 1.

Palautekyselyn kysymykset:

1. Mistä pidit erityisesti työpajassa?
2. Onko jotain, mistä et pitänyt työpajassa? Jos on, niin mitä?
3. Olivatko työpajan aiheet kiinnostavia?
4. Mikä aihe kiinnosti eniten?
5. Mitä opit / mitä jäi mieleen?
6. Minkä arvosanan antaisit työpajalle?
7. Osallistuisitko uudelleen samantyyppiseen työpajaan?
8. Tuleeko mieleen jotain muuta palautetta työpajasta? Sana on vapaa!